JÄRVA TEATAJA

NELJAPÄEVAL, 11. NOVEMBRIL 1943. A. 3. AASTAK. NR. 130. ÜKSIKN. 5. PN

Toimetus ja talitus: Paide, Turg 10, telef. 30. Ilmub teisipäeval, neljapäeval ja laupäeval. Tellimishind Rmk 0,60 kuus. Peatoimetaja: Johannes Kaup. Väljaandja: Kirjastus Eesti Ajaleht. Paide Trükikoja trükk

Ei või olla ega ole midagi muud kui meie võit

Führer kõneles rahvussotsialistliku liikumise päeval, 9. novembril, liikumise ajaloolises asukohas vanadele võitluskaaslastele

Fanaatilise võitlusega, usuga ja meelekindlusega kindlustatakse uue Euroopa tulevik

Münchenist, 8. 11. (DNB). 9. novembril 1923 jätsid Münchenis oma elu 16 võitlejat saksa rahva au ja vabaduse eest. Sel puhul kogunesid 20 aastat hiljem vanad rahvussotsialistlikud võitluskaaslased traditsioonide kohaselt siinsesse Löwenbräu keldrisse, et neid esimesi uue Saksamaa eest langenuid pühalikult mälestada. Sellest mälestustunnist võttis osa ka Führer Adolf Hitler, kes esines sel puhul pikema kõnega.

Oma sõnavõtu algul andis Führer haarava ülevaate saksa rahva minevikust, rõhutades, et Saksamaa on Euroopat kaitsnud juba 2000 aastat ida vastu. Edasi peatus Führer pikemalt neil põhjustel, mis sisemiste nõrkustena tõid kaasa Saksa keiserriigi kokkuvarisemise. Ta rõhutas seejuures eriti juutluse laostavat mõju saksa rahvamajandusele esimese maailmasõja jooksul. Seejuures ei olnud aga saksa rahvas tollal ka ise poliitiliselt vajalikult küps ja käis riigi ja rahva reeturitega ümber liiga pehmelt. Olevikus selliseid vigu ei esine, seepärast on asjatud kõik vaenlase lootused saksa rahva moraalsele nõrgestamisele.

Seejärele jätkas Führer:

Üks on kindel, mu parteikaaslased, ilma 1923. a. 9. novembrita ei oleks rahvussotsialistlik liikumine kujunenud selleks, mis ta on. Ilma rahvussotsialistliku liikumiseta ei oleks tänapäeval ka tugevat Saksa riiki ja ilma selle Saksa riigita, mis on kahtlematult Euroopa sõjaliselt mõjukaimaks riigiks, ei oleks juba nüüd enam mingit Euroopa tulevikku.

Et sellies sõjas oli taas Inglismaa kihutavaks jõuks, et ta ühendab endas koos juutidega sõja põhjust, puhkemist ja pidamist, see vastab kordumisena eelmise maailmasõja sündmustele. Et aga sellised vägevad ajaloolised sündmused ei vii kaks korda samasuguse tulemuseni, on siis kindel, kui omaaegseid jõude ei saa võrrelda praegustega. Et tänapäeva Saksamaa on hoopis teine riik kui 1914-18. a. Saksamaa, ei tohiks enam olla saladuseks, nagu ka 9. november 1943 ei ole sarnane 9. novembrile 1918. (Uued elavad poolehoiuavaldused Führerit vaimustatult jälgiva koosoleku poolt.)

Meie võitleme juba viiendat aastat sellies kõigi aegade suurimas sõjas. Rahvussotsialistlik riik on võimsate ja ajaloos ainulaadsete löökidega purustanud sissepiiramisringi ja oma sõdurite sangarluse abil kaitsnud rinde peaaegu kõikjal 1000 kilomeetri kaugusele riigi piiridest. Meie suure liitlase kõrval Ida-Aasias on ka Euroopa rahvad selge pilguga tunnetanud ajalooliste ülesannete suurust ja toonud sellele vastavalt ohvreid. Kui ka meiega liitunud suurima Euroopa riigi ohvrid on lõpuks muutunud enam või vähem asjatuks, siis tuleb see kirjutada haletsemisväärse kliki kavakindla saboteerimise arvele, milline aastatepikkuse kõikumise järele võttis end kokku teoks, mis igatahes ajaloos võib pretendeerida ainulaadse häbituse kuulsusele. Ma olen õnnelik, et meil on õnnestunud selle võimsa ajastu kurvimate kujude käest päästa vähemalt meest, kes tegi kõik, et mitte ainult oma rahvast suureks, tugevaks ja õnnelikuks teha, vaid et lasta teda ka osa võtta ajaloolisest arveteõiendusest, mis lõpuks otsustab selle kontinendi saatuse ja kultuuri üle.

Et Itaalia kokkuvarisemine ei võinud kõigi oma konsekventsidega jääda üldisele sõjakäigule mõjutuks, on endastmõistetav. Siiski on meie vaenlaste lootused ka siin asjatud. Tormijooks Brennerile on muutunud tigusammu-ofensiiviks kaugel lõuna pool Rooma. See nõuab neilt uut verelõivu, ja mitte meie vaenlaste heaksarvamise järele, vaid suurtes joontes vastavalt meie kavadele.

Võitlus idas on raskeim, mida saksa rahval kiel tuli läbi teha. Ent ka siin ei saavutata viimset eesmärki, viia saksa rinne kokkuvarisemisele, vaid ka siin toob, nagu alati maailmaajaloos, otsustuse viimne lahing. Selle lahingu aga võidab rahvas, kes kasutab otsustavat tundi suurima sisemise väärtusega, suurima visadusega ja suurima fanatismiga. Mida ma seetõttu nõuan saksa sõdurilt, on tohutu. On rinde ülesanne, et ta lõpuks teeks näiliselt võimatu võimalikuks, on kodu ülesanne, et ta toetab ja tugevdab rinnet selle võitluses näiliselt võimatu vastu, et ta jõuaks täielele selgusele, kuidas kogu meie rahva tulevik sõltub sellest, et suudaksime kogu oma jõudu mängu pannes saavutada lõppvõidu. Ei saa seepärast üldse esineda mingit muud mõtet, kui vankumatu siht võidu saavutamiseks kõhklemata juhtimise all, olgu olukord vahepeal milline tahes ja ükskõik kus me ka peaksime võitlema. (Tormiline poolehoiuavaldus.)

Käesolev sõda on halastamatu. Meie vastaste sihid on sellele vastavalt saatanlikud. Igaüks, kes on oma rahvaga seotud, teab, mida tähendab meie vaenlaste võit. Seepärast ei loobu me ilalgi võitlusest enne õige aega, vaid näeme ajas oma liitlast. Kestku see sõda nii kaua kui tahes, Saksamaa ei kapituleeru ilalgi!"

Edasi käsitles Führer üksikasjalikult vaenlase propagandavõtteid ja terrorirünnakuid, millistega ta loodab laostada tagalat. Führer toonitas, et viimastega on saavutatud häbiväärseid tagajärgi küll elamukvartaalide vasto, ei ole suudetud aga halvata sõjatööstust. Elamud ja purustatud linnaosad aga ehitatakse peale sõda saksa töö ja organiseerimisvõime läbi enneolematult kiirest uuesti üles.

Lõpuks ütles Führer: „Ma kummardun tänulikkuses Kõigevägevama ees, et ta on meid nõnda õnnistanud ja et ta ei ole saatnud meile veel raskemaid katsumusi, nagu võitlus Saksa pinnal, vaid et ta lasi meid uutes kodudes tagasi anda nende olemasolu.

Sellega mälestame ühtlasi ka kõiki kamraade, kes on rahvussotsialistlikkude võitlejatena teel ees käinud, mis on meie isamaa suuruse teeks, meie saksa rahva suuruseks.

Meie rahvussotsialistlikule parteile, meie Saksa riigile — Sieg Heil! (Vanad parteikaaslased olid Führeri sõnadele järginud hardusele ja üha uuesti korduvate kiiduavaldustega. Nüüd lahenes pinge mitte-lõppedatahtvaks juubeldamiseks, mis ümbritses Führerit ikka ja jälle uuesti, kuni lõpuks vaimustus ülenes fanaatilise usu ja võidutahte tõotuseks, mis leidis väljendust pidulikus Saksa hümni laulmises.)

Vaenlane pani 1918. a. novembripäevi mälestades kõik oma ootused ja lootused uuele 9. novembrile. Seekord lähtub ta aga lausa ekslikkudest eeldustest. Kuna esimeses maailmasõjas Saksamaa juhtimine ei olnud suuteline jagu saama esilekerkivaist raskustest ja kriisidest ja kuna teisalt vabamüürlikud ning juudi elemendid õõnestasid teadlikult Saksamaa jõudu kodus ja rindel, seisavad tänapäeval juhtimine ja rahvas koos miljonite töötajatega kõigist Euroopa maadest otsustunult võitleva rinde taga. Nad on otsustanud seda gigantset saatusevõitlust alles siis lõpetada, kui vaenlane on lõplikult löödud ja Euroopa kaitstud bolshevistlik-plutokraatlikkude isude eest. Meie pildil: ülal: Nende väidetav eesmärk: merede vabadus, vaba kaubandus rahvaste vahel, üldine desarmeerumine, toorainete õiglane jaotus — need olid toona neude avatiusvahenditeks, kui nad relvade jõul saksa rahvast jagu ei saanud (Lloyd George, Orlando, Clemenceau ja Wilson). Paremal: Nende tõeline pale ilmnes aga peagi. „Uus vaht Reinil" kirjutasid inglased 1919. a. triumfeerivalt, paljastades seega oma imperialistlikke soove. All: Töötaolu oli liitlaste poolt pealesurutud kurnamistahte otseseks tulemuseks. Töötud Berliini tänavatel

Tänapäeval on juhtkond ja rahvas valmis tooma igat ohvrit. Nad on lahutamatu tervik. (Pilt all.) — Mehed ja naised on kodumaal väsimatult tööl, et toota relvi rinde jaoks. (Pilt ülal.) Saksa sõdur garanteerib vabaduse. Tema ohvrivalmidusele, visadusele ja vastupidavusele võlgneme tänu, kui võime selle võitluse lõpul ütelda: vaenlane on langenud.

Bolshevikele tekitati raskeid kaotusi

Kertshi väinas uputati rida nõukogude sõjasõidukeid

Führeri peakorterist, 9. nov. Sõjajõududde ülemjuhatus teatab:

Lõuna pool Kertshi tõrjuti uus nõukogude maabumiskatse.

Kertshi väinas uputas üks sõjalaevastiku julgestusüksus jälle 2 vaenlase mootor-kahurpaati, samuti ühe kiirpaadi, vigastades üht kahurpaati raskesti.

Krimmi põhjapoolsetel sissekäikudel pidasid meie väed ka eile vastu vaenlase kasvavale survele.

Üks omapoolne rünnaküritus edela pool Dnjepropetrovskit möödus edukalt. Vaenlane kannatas tunduvaid kaotusi inimeste ja materjali näol, kuna meie kaotused on vähesed.

Kiievi võitluspiirkonnas kasvas võitluste ägedus eriti lõuna ja lääne pool linna. Kuna vaenlase rünnak suutis üksikutes lõikudes võita meie vägede otsustava tõrje vastu vaid aeglaselt pinda, võideti teistes kohtades omapoolsete vasturünnakutega ülekaaluka vaenlase vastu tagasi mitmed kaotsiläinud maakohad.

Loode pool Smolenskit alustasid nõukogud taas oma rünnakuid. Nad tõrjuti seejuures peale mõningate vahepeal riivistatud sissemurde tagasi.

Neveli sissemurruruumis paiskas üks omapoolne lõunast lähtuv vasturünnak vaenlase ägedale vastupanule vaatamata välja arvukaist tugevaist positsioonidest. Lääne ja kirde pool linna ründasid nõukogud osalt värskelt saabunud vägedega. Nad peeti ägedates võitlustes kinni või tõrjuti veriselt tagasi.

Raske soomuskütttideüksus „93" hävitas viimastel nädalatel idarinde lõunaosas 153 nõukogude tanki, muutes veel 24 tanki liikumisvõimetuks. Ta omab seega suurt osatähtsust vaenlase läbimurrukatsete takistamisel.

Võitluses bolshevistlikkude maabumisüksuste vastu Kertshi väinas paistis eriti silma üks sõjalaevastiku julgestusüksus kapten-leitnant Klassmanni juhtimisel. Üksus uputas ajavahemikus 4. -8 novembrini, sageli lähimast kaugusest, 3 kahurpaati, 2 kiirpaati, 5 maabumispaati vägedega ja ühe nõukogude veolaeva, vigastades raskesti üht kiirpaati ja kahurpaati.

Lõuna-Itaalia rindel paiskas vaenlane eile võitlusse uusi jõude ja püüdis tugevate rünnakutega läbi murda meie rinnet.

Iseäranis Lääne ja loode pool Volturnot võideldi päev läbi ägedalt mõningate kõrgustikkude pärast. Rünnakud tõrjuti kõrgete kaotustega vaenlasele, kohalikud sissemurrud riivistati või suruti vastulöökidega koomale.

Väheste vaenlase lennukite häirimisrünnakutel riigi läänealade vastu tekkis mõningates kohtades kahjustusi hoonete alal ja väheseid inimkaotusi.

Saksa lennukid heitsid möödunud ööl taas pomme üksikeesmärkidele Londoni ruumis.

Uusi eesti lendureid lõpetas lennukooli

Hiljuti toimus ühes lennukoolis eesti lennuväelaste pidulik vannutamine.

Sündmuse puhul oli lennuväljale rivistatud kaares viis lennukit, millede esiosad olid kaunistatud tammelehtedega. Lennukiterivi ette olid rivistunud eesti lennukooli õpilased.

Eesti lennuväelaste paraadi võttis vastu lennukooli ülem saksa ja eesti muusikahelide saatel.

Pärast paraadi tervitamist pöördus ta eesti lennukooliõpilaste poole kõnega, milles rõhutas eelseisva vannutamise üllast mõtet ja märkis muu hulgas:

„Tänane päev on märkimisväärne ja tähendusrikas eesti rahvale, kes seisab ühes Saksamaa ja teiste kontinendi rahvastega rindel Euroopa kultuuri ja tsivilisatsiooni vaenlase vastu. See võitlus kujundab saatuse, mis seob eesti rahvast Euroopa ühiskonnaga ja eriti saksa rahvaga. Praegu maksab üksnes kõrm ja vali panus: kanda selle sõja rasket koormat, uskuda täielikku võitu ja selle saavutamiseks kõik jõud mängu panna. Eesti rahvas kannab endas kõiki väärtusi, et seda sihti taotella, saavutada ja selle väärilise olla. Ka siia kogunenud kamraadide hulgas on mehi, kes on silma paistnud hiilgava lahingutegevusega."

Seejärele lennukooli ülem ülendas võitlustes headeks osutunud lennuväelasi teenistuskraadis.

Järgnevalt loeti ette vandetekst, mida sõdurid ülestõstetud kätega kordasid, millega nad vandusid oma rahva, südametunnistuse ja Jumala ees võidelda ja taotleda seatud sihti.

Lennukooli lõpetanud eestlased on osalt Eesti sõjaväes juba teeninud, osalt on nad noorematest aastakäikudest. Vanemate õpilaste hulgas leidub mehi, kelledel on juba üle saja vaenulennu seljataga.

Kurt Eggersi nimeline SS-standard

Berliinist, 7. 11. (DNB). Führer määras Reichsführer SS ettepanekul relva-SS sõjakirjasaatjateüksuste nimeks: SS-standard „Kurt Eggers". Tuntud luuletaja Kurt Eggers langes hiljuti idas kui SS-obersturmführer ja tankikomandant SS-tankidiviisis „Viking".

Trükitehnilistel põhjustel hilines meie lehe käesoleva numbri ilmumine, mistõttu ka kättejõudmine tellijaile hilineb.

Dnjepri suudmel tehti kõik sissetungi üritavad sõidukid kahjutuks

Edela pool Kiievit arenes omapoolsest vasturünnakust raske tankilahing

Führeri peakorterist. 10. nov. Sõjajõududde ülemjuhatus teatab:

Krimmis tekkis eile ainult kohalikke võitlusi. Perekopist kagu pool vallutasid rumeenia üksused vasturünnakul ajutiselt kadumaläinud kõrgustiku tagasi. Dnjepri rindel nurjusid vaenlase rünnakud Hersoni sillapeale, Dnjepropetrovskist edelas ja põhjapool Krivoi Rogi. Kaheksast vaenlase sõidukist, millised püüdsid tungida sisse Dnjepri suudmest, uputati sõjalaevastiku julgestussõidukite poolt 6, kuna 2 saadi sõjasaagiks.

Kiievi võitluspiirkonnas kestavad kibedad võitlused laial rindel ja tugevate jõududega ründava vaenlasega hoolimata halbadest ilmadest. Kievist lääne ja loode pool läksid meie üksused jätkatud üleolevate vaenlase jõududde läbimurdekatsete tõrjel uutele positsioonidele. Linnast edela pool arenes üks edukas omapoolne vasturünnak rasketeks tankivõitlusteks. Hävitati 45 nõukogude tanki ning mitmed kadumaläinud asulad vallutati tagasi.

Ka Smolenskist loode pool jätkasid nõukogud oma rünnakuid. Kuna mõnedes kohtades on võitlused kohalikke sissemurde saavutanud vaenlase jõududega veel käimas, puhastati teised sissemurrukohad vasturünnakuil.

Nevelist lõuna pool tekkis ka eile ägedaid võitlusi, millistes nõukogud peale esialgset maastikuedu visati vasturünnakul oma lähtepositsioonidele tagasi. Rasketes võitlustes idarinde lõunaosas pälvisid oma eeskujuliku strateegilise juhtimisega erilist tunnustust brandenburg-vestfaali 8. soomusdiviisi kolonel Fröhlichi ja brandenburgi 68. jalgväediviisi kolonel Scheuerpflugi juhtimisel.

Lõuna-Itaalia rindel jätkub tõrjelahing lääne pool Volturnot alanemata ägedusega. Üha uuesti teostatavad tugevate briti-ameerika jõudude läbimurderünnakud meie kõrgustikupositsioonidele, eriti Mignano ja Venafro juures, varisesid meie tõrjetules veriselt kokku. Jõuliste omapoolsete vasturünnakutega riivistati või puhastati mõningad kohalikud sissemurrud, kusjuures võeti vange.

Tugevad saksa võitluslennukite üksused ründasid mööduvad ööl jälle vaenlase varustustoetuspunkti Napolit ja saavutasid otsetabamusi laevadele ja väljalaadimistele sadamas.

Nõrkade vaenlase lennujõudude päevarünnakuil okupeeritud piirkonnisse ja öistel häirimisrünnakuil Lääne-Saksa piirkondadele, mis põhjustasid mõnedes kohtades ehitistekahjusid, tulistati alla 4 briti-ameerika lennukit.

Ravimtaimi tuli ülemaaliselt kokku rahuldavalt

Praegu on kogu maal käimas käesoleval aastal kogutud ravimtaimede transporteerimine Tallinna. Kuni siiani on kokku tulnud umbes 40 000 kg mitmesuguseid ravim ja teetaimi ja iga päev saabub lisaks veel keskmiselt 1000 kg uusi drooge.

Seda hilist ravitaimede ärasaatmist põhjustavad osalt raskendatud transpordivõimalused, mis aga viimasel ajal on tunduvalt avardunud.

Kokkutulevaist üksikdroogidest on veel varajane teha üldkokkuvõtet, sest iga päev saabub veel uusi saadetisi. Ometi võib juba nüüd ütelda, et mitme droogiliigiga on võimalik kodumaa aastatarvidust rahuldavalt katta.

Piisaval hulgal on kokku tulnud kadakamarju ja leesikalehti, millest valmistatakse ravimeid peamiselt põie- ja neeruhaiguste vastu. Nendest ravimeist tunti siiani teravat puudust. Samuti on nimetamisväärsel hulgal paakspuukoort, islandisamblikku, raudrohu, teelehti ja muid drooge.

Mitteküllaldasel määral on kokku toodud palderjanijuuri, kummeliõisi ja mõningaid muid taimi. Nende taimede suuremat kokkutoomist ei olnud meie oludes küll eriliselt palju lootagi.

Suurima osa ravimtaimede korjajaist moodustasid koolinoored, kellele ravimtaimede korjamine oli õppetöö vaheajal kohustuslik. Seetõttu olenes korjamismenukus suurel määral kohalike kooliõpetajate organiseerimisvõimeist.

Teadaanne

Kõik, 1925. a. sündinud meesisikud-kutsealused, kes mõnesugustel põhjustel (haigus, elukohast äraolek jne.) ei saanud ilmuda kohalikku kaitseteenistuskomisjoni selle komisjoni tegevuse kestvusel, on kohustatud ilmuma Tallinna I Kaitseteenistuskomisjoni, Olevimägi 16, reedel, 12. novembril 1943. a. kella 9-ks hommikul.

Tallinn, 8. novembril 1943. a.

Kindralinspektor.

Jaapani uus võiduteade

Tokiost, 10. nov. (DNB) Keiserlik peakorter teatab, et teisipäeval on uppunud vaenlase lahinglaev, kelle kohta oli teatatud, et ta oli raskesti vigastatud. Uued jaapani tulemused teises õhulahingus Bougainvillei juures on järgmised; veel 3 suurt ristsejat kui ka üks väike ristleja või hävitaja vigastatud. Peale selle veel 3 vaenlase lennukit alla tulistatud. Jaapani kaotused on vahepeal suurenenud 5 lennuki võrra.

„Ainult vähesed minutid enne kella 12“

Kroaatias ilmuv saksakeelne nädalaleht „Neue Ordnung“ tõi oma erinumbris, mis on pühendatud ülevaate andmiseks Idaalade kohta, Eesti Omavalitsuse juhi dr. Mäe artikli, mis kannab pealkirja „Ainult vähesed minutid enne kella 12“. Allpool toome kokkuvõtte sellest artiklist nimetatud nädalalehe järgi:

Ma ei tarvitse laiemalt puudutada juutide katseid haarata enda kätte võimu kogu maailmas, kuna need küsimused on juba küllalt tuntud. Juutlus ei leidnud oma võimu kindlustamiseks ühtki teist teed peale kahepalgelise organisatsiooni; ühelt poolt kapitali organiseerimine; rahvusvahelisel baasil (samuti nagu juudid on üldse rahvusvahelised) ja teisest küljest tööliskonna organiseerimine kommunistlikus parteis kui sotsiaaldemograatia algastmel, — jällegi rahvusvahelisel alusel.

Nende mõlemate süsteemide raskuspunkt lasus peaasjalikult linnadel ja kapitalistlik-tööstuslikul majandusel. See on ka üsna loomulik, kuna juudid tegelesid ainult neil aladel. Põllumajanduslikud maad ja maarahvas seevastu aga ei lasknud ennast iialgi vabatahtlikult tõmmata nende võimupiirkonda. Oli loomulik, et nüüdsest peale otsisid juudid teed, kuidas alistada põllumajanduslikke rahvaid oma mõjupiirkonnale.

Selleks leiti olevat kohane enamlik süsteem, millega katsetati suurel põllumajanduslikul Venemaal ja mis seal ka läbi viidi. Enamlikus süsteemis leiti peaasjalikult poliitiline süsteem, mis industrialiseerib põllumajandust ja mis, tühistades igasuguse eraomaduse, muudab kogu talupojaskonna sovhoosides ja kolhoosides riigitöölisiks. Seega on enamlik süsteem leidnud lahenduse, kuidas hävitada igasugune isiklik ja majanduslik iseseisvus ning kuidas muuta iga üksik riigikodanik ta ülalpeo suhtes riigist sõltuvaks.

Enamlaste viimaseks järjekindluseks oli perekonna kui niisuguse hävitamine. Perekonnaliikmeil ei tohtinud kunagi olla ühist puhkepäeva. Nüüd pidi ainult veel valvatama, et perekonnaliikmed, kes hilisel õhtul või öösel lõpuks kokku said, ei muutuks enamlusele hädaohtlikuks rakuks. Selle vältimiseks määrati ühe isiku eluruumiks 6-9 rm põrandapinda, ja nii muudeti kõik üheperekonnakorterid ühiskorteriks, kus ei olnud ühelgi perekonnal võimalik elada eraldatult omaette.

See süsteem taheti rakendada kogu maailmas, esmajoones just Euroopas. Seega oleks siis saanud tõeks juutide maailmavalitsemine. Selleks viidi Venemaal läbi viisaastakuplaanid, millede ainsaks sihiks oli sõjaline ettevalmistus ootamatuks kallaletungiks Euroopale.

Selleni oleks ka tõesti jõutud, kui mitte Führer, kes oli teadlik enamluse hädaohtlikkusest, poleks viimsel minutil alustanud kogu Euroopa kultuurivarade päästmiseks hävitussõda enamluse vastu. Rahva arusaamist sellest näitab rõõmustav asjaolu, et paljud rahvad on liitunud enamlusevastasesse võitlusse.

Enamluses väljendub väga silmatorkavalt talmudlik formolism, sest ka enamlaste ja iga nõukogude kodaniku peatarkus seisab „lühikese enamluse ajaloo“ ja selle formaalsete selgituste ning väljenduste tundmises.

Rahvas on seesmiselt tugev ainult siis kui iga üksik rahvuskaaslane kannab südames esmajoones kogu rahva ja kodumaa huve. Eriti olgu see öeldud pea-kultuurikandjate kohta, s.o. Euroopa rahvaste kohta. Iga rahva ajalugu ütleb meile, et kui rahvas võttis midagi ette üksmeelselt ja vaimustusega, siis teostati alati midagi suurt.

Et see ei ole mitte ainult ajalooline tunnetus, vaid et seda ka tänapäeval tegudega on tõendatud, seda näitas meile Führer, kes muutis rahvusliku jõu ärkamise teel seesmiselt lõhestatud ja majandusliku laostumise äärel seisva saksa rahva tugevaimaks rahvaks maailmas.

Vabastatuna juutlikust imperialismist ja kommunismist ja kaitstuna enamlaste hävitamisohu eest, võivad Euroopa rahvad moodustada rahvaste ühiskonna, mis ehitab üles kultuuri ja muudab Euroopa jälle maailma keskuseks. Rahva kapital ja rahvuslikud jõud ei tohi mitte olla internatsionaalsed, need võivad olla ainult rahvuslikud. Rahvuslikel ühiskonnil aga ei ole vastolusid omavahel, sest nende ainuke siht on oma rahva õnn ja oma maa heaolu. Selliseil ühikuil puuduvad vastastikused vallutamisplaanid ja sõjad on nende vahel võimatud, sest ühised maailmavaatelised suunad eeldavad kõigi küsimuste rahulikku lahendamist. Seega tähendab Euroopa rahvaste ühiskond rahu, rahvuslikku ülesehitamist ja majanduslikku õitsengut. See ongi see uus Euroopa.

Tänapäeval võitleb kogu maailm. Ühel poolel võitleb rahvuslik tahe eesotsas Saksamaaga ülesehitamiseks ja rahuks; teisel poolel võitleb organiseeritud juutlik-rahvusvaheline kapital, juutlik-rahvusvaheline enamlus oma rahvuslikkuse ning rahvaste ühiskonna vastu. Euroopa rahvail on valida, kas nad võitlevad uue Euroopa eest või vastu ja kas jäävad kõrvale ning ootavad tahtetult oma saatust.

Võitlus enamluse ja juutliku kapitalismi vastu on saatuslik võitlus, mis otsustab aastasadadeks rahvaste ja Euroopa kultuuri edaspidise saatuse. Kella 12-st puuduvad vaid vähesed minutid. Kes nüüd ei otsusta, selle tallab saatus jalge alla.

Langevarjut lõunas laeb raske granaadiheitjat. (PK.-sõjakirj. Beschel. Wb.)

Saksa grenadeerid ühe saare okupeerimisele asumise eel. PK.-sõjakirj. Scholz. (Wb.)

Määratakse nisunormid

Teravilja kokkuvõtt üldiselt toimub edukalt. Nisu aga on seni vähe kokku toodud

Teravilja kohuslike müüginormide täitmisel on selgunud, et põllupidajad on toiduteraviljanormi katteks enamjaolt rukist kokku toonud, kuna nisu äraandmine on tagasihoidlik.

Toitlustamise üldolukorra kui ka laste ja haiglate vajaduste rahuldamise seisukohalt on tingimata tarvilik, et osa toiduviljanormist täidetakse nisu müümisega.

Neil asjaoludel määrati Turukorraldusvalitsuse poolt nisunorm iga maakonna kohta, mis jaotatakse valdade vahel ja see omakord vallas asuvate põllumajapidamiste vahel.

Vallas asuvate majapidamiste poolt seni kokkuostupunktidesse toodud nisukogused arvatakse vallale määratud nisunormi katteks.

Taludele määratav lisanorm ei ole mingi teraviljanormi lisanorm, vaid kuulub selle hulka ja äraandmisel arvatakse talule määratud teraviljanormi täitmise katteks.

Nisunormi ei määrata neile, kes juba on täielikult täitnud oma teraviljanormi, ega ka neile, kel nisupõldu ei olnud.

Nisunormi määramise aluseks on talu tegelik nisusaak.

Kirjalikud teated nisunormi määramise kohta tuleb talupidajaile kätte saata hiljemalt 15. nov. s. a.

Endised hoiusummad väljaandmisele

Selgus Riigitööhoiukassasse paigutatud hoiuste väljamaksmise kord

Tänase lehe ametlike teadete osas avaldatakse 1. juhend endiste hoiuste väljamaksmise kohta 1. XI 1943 avaldatud teadaanne (vt. „Eesti Sõna“ nr. 254. 4. skp.) rakendamiseks. See juhend selgitab endisesse eesti Riigihoiukassasse ja endisesse vene Riigitööhoiukassasse paigutatud kui ka enamlaste ajal teistest krediitasutistest Riigitööhoiukassasse sundkorras ülekantud hoiuste väljamaksmise korda. Endisesse eesti Riigihoiukassasse ja endisesse vene Riigitööhoiukassasse paigutatud kui ka enamlaste ajal teistest krediitasutistest Riigitööhoiukassasse sundkorras ülekantud hoiuste väljamaksmise korda.

Endisesse eesti Riigihoiukassasse ja endisesse vene Riigitööhoiukassasse paigutatud hoiuste väljamaksmist tuleb nõutada postiasutiste kaudu. Vastavad formulaarid on saadaval kõikides postiasutistes alates 10. skp. Ühes avaldustega tulevad esitada ka hoiuraamatud. Kui hoiuraamat on läinud kaduma on vajalik esitada vastav kirjalik teade. Arvesse võttes, et sõjaolude tõttu kindlasti paljud hoiuraamatud on läinud kaduma, püüavad vastavad asutised ka neil juhtudel väljamaksmist teostada.

Ka need isikud, kellede hoiused nende endistest pankadest kanti üle vene Riigitööhoiukassasse, peavad formulare tooma postiasutistest. Nad pöördugu siis täidetud avaldustega oma endise panga poole, milline astub edaspidised sammud. Pangad on saanud õigeaegselt täpseid juhtnööre endiste hoiuste väljamaksmisega ühenduses olevate toimingute kohta ja nad on võimelised oma klientidele andma vajalikku informatsiooni.

Juhime oma lugejate tähelepanu eriti teostamiseeskirjade lõpposale, mille järgi hoiused, millede väljamaksmiseks kuni 1. aprillini 1944 ei ole esitatud nõudmisi, välja ei maksta. Nii on iga hoiuse omaniku enda huvides võimalikult varakult astuda vastavaid samme.

Preemiatähtede väljaandmise tähtpäevi on pikendatud kuni 1. dets. s. a.

Põllumajanduse Keskvalitsuse poolt on seniseid preemiatähtede väljaandmise tähtpäevi pikendatud kuni 1. dets. s. a.

Sellepärast tuleb kõigil preemiaõiguslikel isikuil hiljemalt 30. nov. s. a. võtta välja kohalikest omavalitsustest ja piimatalitustest preemiatähed 1942/43 s. a. jooksul müüdud järgmiste saaduste kohta: teravili ja selle seeme, kartul ja selle seeme, koresõõt, või, liha, kanamunad, linnuliha ja kuni 1. nov. s.a. müüdud aed- ja juurvilja ning heina seeme.

Pärast seda tähtaega enam ei anta preemiatähti möödunud majandusaastal tähendatud saaduste müümise eest.

1943/44 m. a. juba kehtestatud preemiajuhendite kohaselt (viljapeksmine, teravilja ja linaseemne müümine) saavad põllupidajad preemiana ka tekstiilpunkte tekstiilkaupade ostmiseks. Preemiatähtede asemel kuni poole temale väljaarvatud preemiapunktide ulatuses. Tekstiilpunkte antakse välja vahekorras 1 preemiapunkt võrdub 3-le tekstiilpunktile. Näide: 20 preemiapunkti saaja võib 10 preemiapunkti valida tekstiilpunktides, saades 30 tekstiilpunkti.

Preemiaõiguslased, kes on juba saanud preemiatähti viljapeksu, teravilja kiirmüügi ja linaseemne müügi eest, võivad neile väljaantud preemiatähed vahetada valla- ja linnavalitsustes tekstiilpunktide vastu.

Tekstiilpunktid saadetakse välja lähemail päevil, mil algab ka nende väljaandmine ja ümbervahetamine põllupidajatele.

Linakiu ja linaseemne normitäitjaile väljaantud peenrauakaupade hüvitustähtede vastu võib alates 1. nov. s. a. osta peenrauakaupu ja muid majatarbeesemeid, mida seni müüdi ainult üldistel preemiasedelitel oleva väärtpunkti vastu.

Peenrauakaupade hüvitustähtede vastu saab osta kaupu vahekorras 1. RM. võrdub 1-le preemiapunktile.

Peenrauakaupade hüvitustähed on maksvad preemiakaupade ostmiseks hiljemalt 31. dets. s. a.

Paide elanike arv suurenenud

Vastavalt Paide linna aadressbüroo andmeile oli 1. novembriks Paides registreeritud kokku 3191 elanikku, millisest arvust oli mehi 1267 ja naisi 1924, seega 657 naist enam.

Võrreldes toodud arve vastavate arvudega 1. oktoobrist, ilmneb oktoobrikuus elanike arvu suurenemine 248 isiku võrra, kusjuures suurenemine on toimunud 88 mehe ja 160 naise arvel.

Sinise taeva all

ROMAAN

Johannes Kaup

106.

relvitute noorte meeste pärast, keda peavad teiste hulgas kaitsma, kuivõrd naiste ja laste, paljude raukadegi ja paljude kodude ning varade pärast. Ja eelkõige seepärast, et uus päike võiks tõusta ja käia kord jälle üle maa, millise rahvas elab edasi. Jah, seepärast. Ja seepärast, et vanadest, väga vanadest haudadest ning ürgseilt hiieasemeilt on tõusnud kummaline hääl ja hajunud nagu palvuslik käsk üle maa — võidelge!

Rutates nüüd jälle kohast teise ja peatudes aegajalt hetkeks kord siin, siis seal, pidi Endel mõtlema järsku isale ning Maele, Kõnnuturjale ja Siimusoole. Ning teda järsult haaranud nimetu hirmu sunnil saatis ta samas talu juurde uue korralduse, et sealt tõmbutakse kiiresti metsadesse. Kas oli see hirm läheneva ees, mis sundis Endelit mõtlema järsku võitlustest mööda ja ette? Võib-olla, Endel ei teadnud seda, aga ta ei mõtelnud sellele ka pikemalt. Ta tundis ainult, et hetkel, millal need sealt, tagapoolt, on jõudnud senisest kindlamasse metsapelgu, on muutunud temagi võitluses senisest kindlamaks.

Ja seepärast olid ta mõtted praegu mujal, kuigi võitlus, vihane ja kaitsjaile näiliselt lootusetu, kees ta ümber üha ägenedes, paisudes ja laienedes, nagu oleks ta vormitu ürgelukas, milline surub end üha laiemale, et matta ja hävitada kõik, kõik, mis hingab ja elab.

VI

VÕITLUSTE algusest oli nüüd möödunud juba tunde, aga endiselt ja vähenemata jõuga voogas relvade heitlus üle metsase maastiku, lähenedes vastase inimjõu tohutust ülekaalust sõltudes üha enam ja enam talule, millise õuelt enamik seal tavalisti askeldavaist inimesist oli nüüd juba kadunud, et varjuda laialipillatuna elamutest eemal asetsevates laaneosades. Ainult üksikuid nähti veel jooksmas siin-seal, ajamas talust eemale mõnd looma või viimas metsapeitu mõningaid riide- ning tarbeesemeid.

Taandudes pikkamööda ja kaitstes seejuures visalt iga ründajaile loovutatavat maaribakest, olid Endel Puidu mehed, keda toetas nüüd ühel tiival ka major Rannamäe väikearvuline grupp, majori enese asunult vahepeal talu kaitse üldkorraldajaks, jõudnud üsna Siimusoo lähedusse. Nende positsioonid polnud aga siin, lagedate väljade vahel, enam soodsad, sest ründajail võimaldus hoida neid nüüd siin, varjudes ise heinamaapõõsastikes, veelgi ohtlikumaks muutuvama tule all. Nad pidid tõmbuma seepärast veelgi enam tagasi, jätma talugi üha uusi jõude ja uusi relvi võitlusse viskava vaenlase kätesse ning asuma ise üsna laane servale, et katsuda seal takistada vähemalt ründajate voolu nende jälgedesse, kes läinud laande nagu laialihirmutatud linnud, aimates ilmselt püünisvõrgu tõmbumist oma ümber.

Ja jälle, nende võitluste kestel juba mitmendat korda, kandus Endeli mõte üle relvade ragina, peatudes isal ja Mael. Kas said nad pageda küllalt kaugele, et olla nüüd kaitstud? Kas saadi langenud Joel ja haavatud Eerik toimetada õigeaegselt eemale kohast, millise nüüd vaenlane rullinud üle? Kas on veel haavatuid, kas langenuid?

Aga vaenlase rünnak, paisunud automaatrelvade ähvardava tule toetusel vahepeal veelgi enam ja jõudnud nüüd juba talu lähedastele väljadelegi, ei võimaldanud Endelil otsida üles enam kedagi, kes teadnuks vastata ta pakitsevaid küsimusi. Tal tuli ainult loota, et kõik on arenenud ja areneb käskumööda.

Hooti senisest ägedaimaks paisuv võitlus pidurdus küll aegajalt, takerdus nagu hetkeks kuski ning korraks näis isegi, et Soomest tulnute marutuli on tekitanud ühel tiival ründajate ridades taas neid taandumisele sundiva kaose. Aga nõnda tundus see kõik ainult lühikeseks hetkeks. Siis paisus rünnak jälle ja jälle oli tuli igas küljes, jälle tungiti igast küljest peale väikesele kaitsjate salgale. Süüdatud küünid kaugemal heinamaadel lõid lõõmama.

Käskjalg, tulles major Rannamäe juurest kustki staabi poolt, saabus nüüd lõpuks Endeli juurde.

„Nad murdsid seal, keskosas läbi, ka sõidukitega. Lõhutud tee ei takistanud neid,“ ütles ta ruttavalt.

„Noh?“ küsis Endel. „Tee siia, taluni, on neile nüüd siis vaba?“

Käskjalg ei vastanud.

„Mida käskis major?“ küsis Endel uuesti.

„Pidada siin vastu niipalju kui iganes võimalik, et anda laanes varjujaile aega tõmbuda veelgi kaugemale. Siis vahetada positsiooni ja ühineda majori võitlusgrupiga tema poolt hiljem teatatavas punktis.“

Imelikult ebamäärane ja segane tundus küll selline korraldus Endelile, aga tal polnud praegu ei aega ega tahetki juurelda korralduse ümber põhjalikumalt. Ammugi oli möödunud juba keskpäev ning taas hakkas päike kalduma läänes madalamale. Küllap pidid mehed, kes ei saanud korralikult süüa juba hommikulgi, olema nüüd näljased.

„Kuidas on langenutega, haavatutega?“ pöördus ta käsutoojale, aga sellele ei teadnud see anda ühtki vastust.

Ning samal ajal lähenesid esimesed ründajad mööda kitsast väljateed juba Siimusoole. Endel nägi neid nüüd selgesti. Seal oli mehi mitmel mootorrattal, seal oli tagatipuks isegi meestega laaditud veoautosid. Jah, nende jõud oli siiski liialt suur, siin polnud enam midagi teha. Kümnekonna või veel vähemagi kilomeetri kaugusel teati nüüd asuvat küll juba rinne, aga ... see kõik ei päästnud nüüd enam ... ei, vähemalt seda talu mitte — Siimusood ja kööke, millised keetnud seni toitu metsavendadele.

Just nagu Endeli hämar-raskete oletuste kinnituseks kuulis ta samas talu suunast mitmeid pauke ning nägi, kuidas pikkamööda tekkiv ja siis kiiresti kasvav suitsusammas hakkas mässima endasse Siimusoo rehte, sellest veidi kaugemal asuvat viljakuüni, karjatalli ja — jah, nüüd, tõepoolest, hakkasid tõusma leegid juba ka elamu kohalt. Kas nad ... süütavad siis tõepoolest kogu talu, iga selle hoone üksikult? Ning miks nad seal ikka veel lasevad, kuigi üksikult? Kas pagesidki talust lõpuks kõik inimesed ja kas nad tegid seda õigeaegselt?

Küsimuste rida, mis hirmusegase karjana tuhises järsku läbi Endeli pea, surus ta laubale suuri higipärleid. Hetkel ähmus ta silmi ees hulk nägusid. Seal oli Mae ja seal kolonel, seal selle tubli vend, muud talu naisperet ja ... kas nad pääsesid sealt kõik?

Kiiresti need küsimused tõusid ning sama kiiresti, saamata ühtki vastust, kadusid nad arenevais sündmusis jälle. Põimudes keerlevad suitsupahmakad, mis tõusid Siimusoo hoonete vahelt alul kuidagi arglikult, paisusid nüüd järsult, vajusid nagu kuidagi laiali ja näitasid juba siit-sealt, tinavalgete või sünktumedate suitsukerade vahelt, punakalt nilpsavaid leeke. Jah, kõik Siimusoo hooned, nii need, mis asusid kobaras elamu ja õue ümber, kui ka väiksemad eemal, olid korraga süüdatud. Pikkamööda, kuid kindlalt tihenes hooneid endasse mässiv suits, üha enam leeke limpsis juba hoonete väliskülgedel, hammustades laienevaid auke nende katusesse.

Tüki aega seisis Endel nagu naelutatult samal kohal, pilk tardunult hävivail hooneil. Laskmine ümberringi oli peaeagu vaikinud, eriti Siimusoo suunas. Ainult talust kuski paremal kuulis Endel ikka veel üksikut kuulipildujat ägedalt turtsumas, ilma et tal oleks võimaldunud seejuures määrata lähemalt tulistamise suunda.

Ärgates järsult kogu ta tähelepanu pälvinud põlevate hoonete jälgimisest, pöördus Endel parajasti hetkel, millal Ott oli jõudnud küljelt tulles temani.

„Kolonel käseb koondada võimalikult kõik mehed veelkordseks rünnnakuks talule,“ ütles ta pikema sissejuhatuseta. „On põhjust karta, et osa mehi jäi õuel ründajate kätte.“

„Kes?“ küsis Endel lühidalt ja järsult.

„Kadunud on Siimusoo peremees, koloneli vend, pole ilmunud ka Vanase Kustast ja ...“

„Ja?“ kordas Endel, koondades kogu tähelepanu Oti ilmesse. „Ja — kes veel?“

„Ma ei tea ju kindlasti ja kindlasti ei tea seda keegi, aga ...“

„Noh,“ muutus Endel ilmselt kärsituks, „tahad sa ütelda, et kadunud on ehk ka — Mae?“

Ott langetas pilgu.

Vabadussõja-vaim elab edasi Järvamaa noortes

Kaitseteenistuskomisjoni ette Paides ilmus isegi vabatahtlikke, kes olid õnnetud, et noorus ei võimalda neil asuda täitma mehekohuseid kodumaa vabaduse eest

Läinud nädal Paides möödus õieti Järvamaa nooruse tähe all, kuna nädalalõpul mitme päeva jooksul toimusid kaitseteenistuskomisjoni istungid 1925. aastal sündinud meeskodanike läbivaatamiseks ja vastuvõtmiseks väljakuulutatud kaitseteenistusse astumisel. Vastavalt ette nähtud päevadele ilmusid komisjoni ette kohustuste alla kuuluvad noored kõikidest Järva linnadest ja valdadest. Vesteldes noortega ja jälgides nende omavahelisi keskustelusid, selgus rõõmsaks üllatuseks, et Järvamaa noortes elab kustumatult edasi see Vabadussõja-vaim, mis sundis omalajal noori jätma koolipingi ja raamatud ning asuma täitma rindel mehekohuseid kodumaa vabaduse eest. Sama soov ilmnes nüüdki mitmel juhul ja ühtlases kujus. Olgu näitena juhus 15-aastase noorukiga, kelle kaks venda võitlevad vabatahtlikena idarindel ja kes ilmus nüüd komisjoni ette, et saada vabatahtlikuna vastu võetud ja võida asuda seega koos sõpradega ja vendadega sinna, kus tule ja relvaga kirjutatakse kodumaa saatust. Mõistagi ei saanud komisjon noormehe soovi rahuldada, mistõttu tal tuli üsna resigneerunult siirduda tagasi koju.

Samasugune võitlusvaim iseloomustas kaugelt valdavamat osa kutsealustest, kellest enamik ütles lausa välja, et nad on oodanud juba kaua seda silmapilku. Vaimustus, mis haaras noori kodumaa kutse puhul, tingis kahtlemata ka nende korrektse lõbususe, muretuse ja vaimustuse, millisega peeti kinni kodulinnas puhkuselolevaid rindevõitlejaid ja paluti jutustada lugusid elust ja võitlustest idas. Selliste jutuajamiste lõpul ei unustanud noored kunagi vihjamast kahetsusega asjaolule, ei vajaliku väljaõppe puudumine takistab neil siirdumast otsekohe rindele ning nõuab mõneajalist drilli tagalas asuvates väljaõppelaagrites. On rõõmustav ka see, et noored ise on tõesti teadlikud põhjaliku väljaõppe põhjapanevast tähtsusest tänapäeva võitlustes. „Aga väljaõpe lõpeb kord", ütlesid mitmed noored nagu ühest suust, varjamata neid haatanud vaimustust, „ja täieõiguslike sõduritena tuleme siis teie juurde ja võitleme koos teiega, lahingutes ristitud idavõitlejad."

Noorte käitumise, meeleolu ja sundimatusega on täiesti rahul ka inimesed, kes olid tegevad kaitseteenistuskomisjonis. Hoolimata sellest, et komisjoni inimestel puudusid õieti vastavad praktilised kogemused, arenes komisjoni töö Järvamaal libedalt, ilma igasuguste häireteta ja igati ettenähtud korras.

Noorte sõjalis-sportlik kasvatus korraldamisele

Samal ajal kui kõikjal maailmas toimub noorte sõjalis-sportline ettevalmistus, on eesti noorte juures see küsimus soikunud juba mõnda aastat. Omariikluse ajal oli kohustuslikult läbi viidud meie keskkoolide ja gümnaasiumide õppekavades sõjaline väljaõpe kahe tunniga nädalas ja eriõppekavaga 14 päeva koolihooaja lõpul kõigile koolinoortele.

Praegu esineb sel alal juba pikemat aega lünk ja kuna kooli õppeaeg on tuntuvalt lühem, mis seisneb peamiselt peaõppeainete läbivõtmises, kuna noorte kehaline kui ka sõjalis-sportline kasvatus on pidanud tagaplaanile jääma. Kuna meie üldine olukord nii sõja ajal eriti, kuid ka rahu ajal vajab pidevat noorte kehalist treeningut, on ka sõjalis-sportlise väljaõppe küsimus noorte osas kerkinud uuesti päevakorrale.

Eesti Omavalitsuse Juhi ettepanekul on Kindralkomissar oma otsusega 25. 9. 43 nõusoleku annud Eesti Noorte peastaabile sõjalis-sportlise kasvatuse läbiviimiseks väljaspool kooli õppekava kogu eesti meesnoortele 16—17. a. ja vanematele, kui nad on kooliõpilased.

Sel alusel on Eesti Noorte peastaabi poolt väljatöötatud vastavad sõjalis-sportlise õppetegevuse kavad, mille kohaselt meesnoorte sõjalis-sportline kasvatus läbi viiakse, samm-sammult üritust laiendades juhtkonna ja tehnilise õppevarustuse võimaluste piires. Vastav alljuhtide kaader moodustatakse sobivate noorte hulgast, kes vabatahtlikena võivad osa võtta vastavast sõjalis-sportlise kasvatuse laagrist Saksamaal, mille kursus vältab üks kuu.

Laagrist osavõtuks vabastatakse noored koolitööst ja ametist puhkuse korras. Keeleliste raskuste vältimiseks komandeeritakse laagrisse õppejõude Eesti Leegionist. Noorte sõit alljuhtide laagrisse ja tagasi, samuti toitlustamine, on tasuta. Riietus ja jalanõud antakse noortele kasutamiseks. Samuti on noored õnnetuste ja haigestumise vastu kindlustatud.

Noored asuvad mänguasjade valmistamisele

Mänguasjade valmistamise aktsioon on mitmel pool noorte seas leidnud soodsat kõlapinna. Nii töötavad mänguasjade valmistamise alal juba mõnda aega Tallinna tütarlapsed, kusjuures innukalt lõõvad kaasa ka ühe suurima käitise noored. Samuti on asunud mänguasjade valmistamisele mitmed grupid noori Rakveres ja Viljandis. Noorte peastaap on omalt poolt astunud samme selleks mõningate materjalide saamiseks. Tütarlaste osas on mänguasjade valmistamise aktsiooni teostamine tehnilisel küljest mitmeti lihtsam kuna polsid seevastu on jälle rohkem organiseeritud.

Kuigi mänguasjade valmistamise aktsioon on vaid väike osa noorte üldisest tööosast, on selle kordamineku praegusel ajal küllaltki tähtsust, eest noorte töösavutuse süvendamise kõrval ta valmistab rõõmu nii mänguasjade tegijaile kui ka väikestele kingituste saajatele.

Ringsõidul vallutatud läänealadel külastas keiserlik Jaapani saadik Berliinis, kindralleitnant Oshima ka Atlandi-valli. Meie pildil näeme kindralleitnant Oshimat jälgimas ühe rannapatarei harjutusi. (PK.-sõjakirj. Haring. Wb.)

Ülevaade metsatööde arengust Järvamaal

Soe ja põllutöödeks soodne sügis on hoidnud seni põllumehi metsadest eemal

Mäletavasti määrati Metsade Keskvalitsuse otsusel Järvamaa eeloleva talve poolaasta kohustuslikuks raienormiks 173.900 tööühikut, mis vastab umbes samale arvule tihumeetritele. Nagu nüüd jutuajamisel Metsade Keskvalitsuse esindajaga Järvamaal selgub, on raietööd Järvamaal seni arenenud võrdlemisi tagasihoidlikult. Põhjuseks siin on kahtlemata asjaolu, et pikk ning põllu- ja kodusteks töödeks soodne sügis on sidunud raiekohuslased seni teiste töölesannete külge, mistõttu intensiivsemat raietööde algust tuleb arvestada õieti käesolevasse ja võibolla veelgi hoogsamalt järgnevasse kuusse.

Kogu Järvamaa ulatuses raiuti oktoobrikuu jooksul 5359,1 tööühikut metsamaterjali, mis raiekohustuse koguhulgast haarab ümmarguselt 3 protsenti. Kuna kuu jooksul oli kavas ja ettenähtud kümne protsendi raiekohustuse täitmine, siis osutub puudujääk oktoobrikuu arvel küllaltki suureks, mis koormates omakorda tugevasti järgmisi kuid. Huvitav on seejuures märkida, et kaugelt valdavam osa seni tehtud *tööst on sooritatud just oma* maakonna piirides, nimelt 4892,6 tööühikut, mis teeb välja oma maakonna piirides raiutavast hulgast 3,1 protsenti. Väljaspool maakonnapiire suudeti täita oktoobrikuu jooksul raiekohustust ainult 466,5 tööühiku ulatuses, millega täideti töökohustusest väljaspool oma maakonnapiire ca 2,3 protsenti.

Valdadest on raiekohustuse täies oktoobrikuu ulatuses, s. o. 10-protsendiliselt, täitnud ainult Albu vald. Paremuselt teisel kohal on 6,6 protsendiga Paide linn, kuna kolmandale kohale jääb 5,7 protsendiga Paide vald. Edasi suutsid täita oktoobrikuu jooksul oma raiekohustust Järvamaa linnad ja vallad järgmiselt: Tapa linn — 1,3 protsenti, Türi linn 4,3, Ambla vald 1,4, Kareda vald 0,8 Koigi vald 1,2, Käru vald 2,0, Rakke vald 4,1, Särevere v. 3,8, Vajangu v. 3,9, Väätsa v. 0,9, Võhmuta v. 4,7 ja Lehtse v. 0,9 protsenti, kuna huvitaval kombel Väinjärve vald ei ole leidnud võimaliku üldse teostada oktoobrikuu jooksul raietöid, platseerudes seega 0-protsendilise sooritatud tööhulgaga auväärsel lõpukohal Järvamaa valdade reas. Loodetavasti aga väinjärvlased parandavad oma positsiooni tugevasti juba käesoleva kuu jooksul.

Üksikute maakondade järgi on teostatud kõige rohkem raiekohustuse alusel toimuvaid metsaraietöid oktoobrikuu *jooksul Purdi metskonas* — 9,9 protsenti sinna määratud kohustuste koguarvust. Järgneb Varangu 6,7, Rava 5,0 ja Türi metskond (end. Kolu) 4,2 protsendiga, kuna viimaseks jääb Huuksi metskond 0,7 protsendiga.

Käitised hoolitsevad kvalifitseeritud tööjõu järelkasvu eest

Eesti Kutsekogude noorsoo-osakond pöördus augusti lõpul ringkirjaga kõigi käitiste poole, kus töötab üle 100 töölise, et kindlaks teha nende noorte järelkasvu vajadust. Küsimusele vastas 120 käitist, et nad vajavad aastas 3000 noort töölist. Suurimat noorte tööliste arvu vajatakse mettalitööstuses, mehaanilistes ja elektritöökodades ning ehitusettevõtteis.

Et tagada edukat süstemaatilist noorte tööliste väljaõpet, koostasid Eesti Kutsekogud õppekava, mille järgi iga õpilane võib 2—3 aasta jooksul omandada kvalifitseeritud töölise tunnistuse.

Suuremad käitised on õpilaste jaoks sisse seadnud eri õppetöötoad. Teistes käitistes satuvad noored kohe vanade kogenud tootmistööliste juhatuse alla.

Käitiskoole võivad endale lubada ainult väga suured käitised. Väiksemate käitiste õpilased peavad seepärast käima kutsekoolides, milliseid leidub kõigis suuremais linnades. Et õpilastele võimaldada korralikku korterit ja küllaldast hoolitsust, on käitiste juures ellu kutsutud õpilaskodud, Tallinnas on neid viis, provintsis avatakse veel kaks kodu. Noorte töökaitse järele valvavad käitiste noortevahendajad, kes asuvad igas käitises, kus noored töötavad.

Ilves Väätsa metsades

Kitsede suur vaenlane on oma iseloomult kehvavõitu „naistepelgur" ja argpüks

Juba mõnda aega on andmeid sellekohta, et Väätsa metsades elutseb üks meie metsade suurimaid murdjaid -ilves. Usutavalt on ta asunud Väätsa metsadesse mitte üksi, kuid nähtavasti on ta seltsiline rännanud kuhugi naabermetskonda, kuna söödamaa seal on osutunud arvatavasti paremaks. Ühegi ilvese hävitustöö on aga Väätsal küllalt suur. Nagu selgub jutuajamisel kohaliku metsaülemaga, on kitsede arv, mis Väätsa metsades oli vahepeal üsna keskmine, näidanud viimase aasta jooksul tugevat langust. Kuna just selles ajavahemikus on suudetud selgitada ilvese peatumine kõnealustes metsades, siis pole kahtlust, et „teened" kitsede arvu kahanemisel langevad ilvesele.

Olgugi ilves meie metsades haruldus, ei saa siiski nõustuda selle rõõvikuliigi tekkimisega igasse metskonda, kuna neid Tartu- ja Virumaa suurtes metsamassiivides leidub niigi arvulisemalt. Sel põhjusel on kohalikud metsamehed astunud ka samme kitsede hirmu likvideerimiseks, mis mõistagi vastava jahi korraldamisega võib toimuda soodsate lumeolude juures talvel.

Kuigi ilves on üsna vihane ja verejanuline murdja ja suur vaenlane eriti kitsedele, on ta iseloomult üsna nigel argpüks, s. t. selles osas, mis puutub kokkupuutumisse inimestega. Seda kinnitab ka juhus kõnealuse metskassiga, kelle „seiklustest" on teada muuhulgas „kohtumine" ühe jalgrattal metsateed sõitva daamiga. Kohtumine, mis kandis muidugi täiesti juhuslikku laadi, lõppes sellega, et nii ilves kui ka daam võimalikult kiiresti katsusid kaduda jalgratta juurest kahele poole metsasihti, nagu oleks just jalgratas see, kellele langeb süü ja keda peab kartma tolle eriskummalise kohtumise pärast.

Perekonnaseisuteateid Paidest

Paide linna perekonnaseisuametis registreeriti oktoobrikuu kestel 3 sündi ning 4 surmajuhtumit, kuna abieluregistreerimise toiminguid ei olnud. Võrreldes esitatud arve vastavate *arvudega septembrikuust*, ilmneb oktoobrikuus sündide arvu suurenemine ühe sünni võrra, kuna surmajuhtumite osas see arv on vähenenud kahe võrra.

Möödunud kuul sündisid Teomas Vau, Matti-Eldur Suurkask ja Eneken Kaup. Manalasse variseesid Minna Tõnurist, Maria Neunburg, Evdokia Parik ja Heino Väliste.

Stahhaanovlus ja obloomovlus

Enamliku kurnamissüsteemi telgitaguseid

II

„Revolutsiooni ajal kippus Tolstoi õpetus tegelikus elus teostuma:

Esimeseks sammuks sel teel oli kuulutus — vaenlasele ei pea vastu hakkama: teiseks — töö mittehindamine, mitte austamine, sest mis muud nimetust võib anda nähtusele, et õppinud ja õppimata töölisele püüti võimalikult ühesugune palk, eeskavamüüjale ja kuulsaimale kunstnikule ühesugune töötasu määrata. See on tegelik hulgaline obloomovlus, selle toonitamine, heakskiitmine, kasvatamine, ergutamine; see on sajamiljonilise rahva unistus logaskiriigist, kus voolavad piimajõed jahpudrumäed. Ükski ei küsi, kust need piimajõed ja pudrumäed tulevad, nagu ka Gontšarovi Oblomov selle üle pead ei murdnud. Ollakse mõnusas arvamises, et kõike on küllalt ja et küllast ei tule kunagi puudu, sest mingisugune nähtamatu käsi muretseb vedeleja, logeleja eest", leiab Tammsaare.

Huvitav on Tammsaare arvates seegi asjaolu, et Gontšarov, nagu mitmed teisedki vene kirjanikud samasugustel puhkudel, oma parasiteeriva Oblomovi vastandina esitab tarmuka teoinimese kujuna võõramaalase Stolzi. „Vene elus tunti tarvidust uuendava, korraldava ja loova käe järele, kuid selleks pidi saama keegi võõras. Korduks nagu ikka ja jälle Venemaale valitsejate kutsumise ajalooline muinasjutt. „Meie maa on suur ja rikas, aga korda ei ole temas mitte. Tulge meile vürstiks ja valitsege meid."

STAHHAANOVLUS — NUUT

Selle vene elu kirjutamata seaduse järgi, mis üteldakse määravat, et iga juht Venemaal peab olema võõrast rahvusest, valitsevad seal praegugi muulased. Need „võõrad vürstid" — gruusialane Stalin ja tema juudi soost kaastöölised Kaganovitš, Beria, Litvinov, Maiski jt. teevad seda julmemini kui ükski nende eelkäija. Nende põlgus vene rahva vastu on kantud sellestsamast vaimust, mis üht omaaegset enamlaste juhti, juut Radek-Sobelsohni, sundis Brest-Litovski rahulepingu kinnitamisel pisarsilmi hüüdma: „Issand Jumal, oleks meie seljataga seisnud selles võitluses mõni muu rahvas, mitte venelased, me oleksime maailma paigalt nihutanud!"

Stahhaanovlus ei ole nende survevahendite hulgas, mis „võõraste vürstide" poolt vene rahva jaoks välja on mõeldud, mitte viimasejärgu tähtsusega. Milleks vanasti oli nuut, ütleb prantsuse kirjanik Andre Gide, kes enne sõda viibis mõnda aega Nõukogude Liidus, selleks on Venemaal nüüd stahhaanovlus.

Eraomanduse kaotamisega sattus Nõukogude Liit mitmel korral kokkuvarisemise äärele.

Milleks end nüüd enam pingutada? See küsimus näis juhtivat kogu rahva mõtlemist ja tegutsemist. Tööstus kiratses, toodang kõigil aladel oli N. Liidu mõõtude juures armetult väike. Rohkem kui iialgi varem oli Venemaa obloomovluse mõõdukohu uppumas.

Ergutavad, stimuleerivad jõud, mis venelase juures juba ennegi olid nõrgad, olid viimseni kadunud. Neid tuli aga leida kui ei tahetud lõpetada üldise katastroofiga, nagu seda üksikuil aladel, eriti põllumajanduses, juba küllalt valusalt oli saadud tunda.

Eriti kibedaks läks nõudmine töölist kannustava vahendi järele ühenduses Nõukogude kolmanda viisaastaku plaaniga, mis sisaldas endas Stalini viimseid suurejoonelisi ettevalmistusi hüppeks Euroopasse. Toodang pidi plaani järgi tohutult suurenema. Töötada tuli rohkem ja kiiremini. Kuid milline nõiasõna võis vene inimese tööle panna?

Päästev mõte arvati lõpuks pärast mitmesuguseid katsetamisi olevat leitud stahhaanovluses.

Kuni augustikuuni 1935 ei teadnud Nõukogude Liidus veel keegi, kes on Aleksei Stahhanov. Aga just siis, kui kõik mõeldavad loosungid „kapitalistliku ümbruskonna hädaohtudest" toodangu ergutamise ettekäändel juba käiku olid lastud, rabas partei propaganda-aparaat Nõukogude avalikkust sensatsioonilise teatega: kaevandustööline Stahhanov oli 31. augustil omaenda leiutatud parema meetodi abil tootnud 100 tonni kivisütt.

See oli kuulmatu saavutus. Võrdluseks olgu öeldud, et söekaevuri keskmiseks päevatoodanguks oli tollal Donetsi basseinis ainult 7 ja Ruhri kivisöekaevandustes Saksamaal 10 tonni.

Stahhanov oli tõeline sare, mis Nõukogude propagandale nagu taevast sülle kukkus. Seda aaret ei tohtinud peost lasta. Varsti loobus ta kõrgemalt poolt tulnud ettepanekul oma senisest töökohast, et anda end täiesti agitatsiooni teenistusse.

Stahhanovist sai kuiseline propagandist. Üle kogu Nõukogude Liidu kandis raadio endise söekaevuri häält, kes kutsus töölisi üles endale järele tegema, avastades uusi võtteid töö lihtsustamiseks ja produktsiooni tõstmiseks. Oma brigaadiga sõitis ta miitingult miitingule ja kaevandusest kaevandusse, et isikliku eeskujuga nõukogude rahvast tööle õhutada.

NÕUKOGUDE „TÖÖREKORDID"

Sellel oli üllatavaid tulemusi. Varsti oli Stahhanovi enda rekord lõõdud. Bobkov tõstis selle 100 tonnilt 159-ni. Issaitšenko aga saavutas juba 201 ja Artjukov koguni 536 tonni! Kui aga Borissov lõpuks 800 tonniga neile saavutustele punkti pani, hakkas kogu asi juba liiga vängesti kuulsate „potjomkini külade" järele lehkama. Olgu tähendatud, et maksimum-saavutusteks Ruhris olid samal ajal 16 ja 17 tonni.

Kuidas olid venelastel sellised saavutused võimalikud?

Selge on muidugi, et harilikes töötingimustes ei oleks seda suutnud ükski inimene. Kuid selles asi seisabki, et tingimused ei olnud harilikud.

Rekordimeestel, kes, muide elasid ja treenisid umbes nii nagu mujal maades elukutselised sportlased, oli seejuures abiks terve brigaad eriliselt valitud töölisi. Rekordipurustamise eel tehti rida proove ja peaproov. Iga liigutus oli ette arvestatud ja pähe õpitud nagu teatris. Varises mõni mees „etenduse" ajal ülepingutusest kokku, asendati ta kohe varumehega. Tööaeg venitati tarviduse korral pikemaks kui õigus. Ja nii edasi, ja nii edasi. See oli rekordsport selle sõna halvimas tähenduses, kus kasutati ära kõik võtted, ka kõverad, et tulemust tõsta.

Kas aga tulemusedki alati niisugused olid, nagu avalikult teada anti, on küsitav. Ühegi erapooletu maa vaatlejail ei ole iialgi võimalik olnud neid kontrollida.

Huvitav on veel märkida, et samal ajal kui üksikute tippmeeste saavutused enam mingit piiri ei näinud tundvat, liikus toodangu keskmine tõusu poole üsna vaevalisel tigusammul. Nii paranes söetoodang Stahhanovi-nimelises kaevanduses stahhaanovluse tagajärjel ainult 7 ja Donetsi piirkonnas 15 kuni 20 protsendi võrra. See tähendab, keskmine produktsioon — mis ju lõpuks ongi ainus oluline — jäi välismaa töölise omast ikkagi veel tubli tüki maha.

Eespool kirjeldatud teatrit — rekordistid sõitsid oma „rändtruppidega" mööda maad ringi — tehti kogu Nõukogude Liidus, et stahhaanovlikku süsteemi populariseerida. See oli ka tarvilik; stahhaanovluse väljamõtlejail pidi olema selge, et „uus" süsteem võis tööliste hulgas olla ainult ebapopulaarne. Sest mis oligi siis stahhaanovlus? Sisult ja eesmärgilt ei midagi muud kui kõik needsamad tuntud töö ratsionaliseerimise süsteemid, mis paljudes kapitalistlikes maades, eriti aga Ameerika suurtööstuses, juba aastaid tarvitusel olid ja mida lääne-maailma tööline vihkas hullemini kui surma.

Muidugi ei saanud Kreml julmimaid kapitalistlikke töövõtteid niisama lihtsalt üle võtta. Vana enamliku kombe järgi tuli siingi veidi maskeraadi teha. Esmalt anti süsteemile vene nimi, rõhutades sellega stahhaanovluse nõukogude algupära. Teiseks arvati suurkapitalistlikud kurnamisvõtted nõukogude töölisele sel viisil suupärasemaks teha, et siin ratsionaliseerimine pidi väljuma töölise enda algatusest, s. o. vabatahtlikkuse põhimõttest. Missugune maagiline mõju on sõnal „vabatahtlik" Nõukogude Liidus, sellest saime meiegi väikese kujutluse oma punase aasta kogemustest.

Neid, kes stahhaanovluse endale tõesti vabatahtlikult kaela võtsid, oli endastmõistagi vähe. Kuid jatkus üksikuistki, et saavutada seda, mida kätte saada taheti. Need üksikud rikkusid n.-ü. „hinnad" ära, see tähendab, ajasid töönormid kõrgele. Ei ole ju saladus, et just stahhaanovlikud saavutused üldiste töönormide väljatöötamisel aluseks võeti. Ja uute normide täitmine ei jäänud juba enam töölise vabatahte asjaks... Nii pöördi stahhaanovlus nende vastu, kes seda vabatahtlikult kaasa ei teinud.

Aleksei Stahhanov on surnud (langes 1942. a. sõjaohvrina), aga kurnamissüsteem, millele ta võib-olla üsna pahaaimamatult oma nime andis, elab edasi — orjapiitsana Venemaa praeguste valitsejate kätes.

KUIDAS STAHHAANOVLUSE MÕTTEST ARU SAADI

Stahhaanovluse teeneks tuleb lugeda eeskätt just töönormide kõrgelekruvimist. Toodang ei tõusnud viimastega mitte samas proportsioonis. Selles mõttes stahhaanovlus temale pandud lootusi ei täitnud. Aga miks?

Siin jõuame jällegi tagasi vene obloomovlikule arusaamisele tööst.

„Ühes vabrikus, mida külastasime," jutustab Andre Gide, „esitledi mulle üht stahhaanovlast, kelle näopilti olin näinud tohutuil plakateil. Ta olevat jõudnud niikaugele, üteldi mulle, et sooritab viie tunniga kaheksa päeva tööhulga. (Või oli see kaheksa tunniga viie päeva töö? Ei mäleta enam). Küsisin, kas sellega tahetakse öelda, et ta varemalt kulutas kaheksa päevaet sooritada viie tunni töö? Kuid minu küsimus võeti halvasti vastu ja eelistati sel, lele mitte vastata.

Mulle jutustati, et üks prantsuse söekaevurite meeskond, kes reisis NSV Liidus, olevat palunud luba seltsimehelikult asendada üht nõukogude kaevurite meeskonda ja olevat end eriti pingutamata, seda aimamatagi teinud stahhaanovlust..."

Siin pole midagi imestada. Sest need, kellede ülesandeks oli loidu ja piiratud arusaamistega töölist tööle panna, olid lõppude lõpuks ise samast kännust. Ja siit tulenes lausa stahhaanovlikus külluses koomilisi olukordi, milledest vist iga meiegi tööline, kel stahhaanovlusega oli tegemist, mõne lõbusa anekdoodi võiks jutustada.

Meenuvad ühe Tallinna metallitööstuse kogemused stahhaanovlusega enamlaste võimutsemispäevilt.

„Stantsiisime sahahõlmu," jutustab üks selle vabriku töölisi. „See oli lihtne töö. Raudplaat seati masina alla, millest see hõlma välja lõikas.

Kui meilt stahhaanovlust hakati nõudma, ei mõistnud me esialgu midagi peale hakata. *Olime kogu aja kiiresti töötanud, rohkem* kiirustada ei olnud hästi enam võimalik. Toodangut tuli aga tõsta: käidi kõvasti peale.

Ühele mehele tuli viimaks mõte, et paneme kaks plaati korraga alla, ehk masin võtab läbi. Nii ka tegime. Endal süda värises, et mis siis saab, kui ei võta... Kallihinnaline välismaalt ostetud masin, uut asemele saada pole sõja ajal lootustki, on seda pahandust vaja... Aga läbi võttis! Toodang tõusis jalamaid 100 protsenti ja meie olime stahhaanovlased. Seati eeskujuks teistele töölistele, kiideti ja ülistati mis hirmus.

Suurest kiitmisest läksid mehed edevaks. Nad otsustasid veelgi riskeerida ja panid kolm plaati korraga alla. Masin talus imekombel sellegi portsjoni; toodang kolmekordistus. Noh ja ... nelja plaati ta siiski välja ei kannatanud. Hing läks välja..."

(Lõpp)

Avara ruumi strateegia

Prestiižikaotusi võib võiduga leevendada ja uuesti jalule seada, vere- ja elukaotusi aga mitte

Kunagi seisime Doni ja Volga äärel, täna seisame Dnjepri äärel. Meie hoidsime veel pärast raskeid talvelahinguid 1941/42 ja 1942/43. oma käes Harkovit ja Gomelit ning Smolenskit Donetsi basseinis. Täna teame, et need linnad, olgugi et nad on lõhutud ja inimesteta, on jälle vaenlase valduses. Meie jätsime neile saagiks maa, mis jõi sakslaste verd, sõjavõekalmistud ja kohad, kus olime alanud ülesehitustööd — sinna juurde kuulnud põllud, kus saksa külvist kasvas saksa leib.

Teisest küljest: vaenlane ei vallutanud neid alasid, nagu meie neid vallutasime mõne aasta eest. 1941. ja 1942. aastal oli iga uue ala kaotus Nõukogudele ühtlasi ka kaotatud lahinguks. Ikka jälle tungisid saksa soomusmasinad ruumi, haarates vaenlase armee massidesse ja iga maalapiga, mis nad temalt võtsid, tuli kaasa sadu tuhandeid vange, relvi ja igasugust mund sõjasaaki. Iga kilomeeter maad, mille kaotasime oma arvele, oli vaenlase kaotuste mõõdupuuks. Saksa tagasitõmbamine 1943. a. on aga vabatahtlik.

Enamlased ei ole vallutanud tormijooksuga ühtegi linna, neil ei ole mingil kombel õnnestunud meid sisse piirata, samuti pole nad leidnud vallutatud maaladel ees muud kui õhkulastud seadeldisi ja tühje ladusid. Nad ei märganud kunagi põgenemise tunnuseid ja ka jälitamises ei jõudnud nad kunagi ette meie koondatud vägede tagasimarsist. Kus nad ka pesle ei tunginud, põrkusid nad meie kindlustatud rinde tõrje vastu. Midagi ei tõenda saksa vägede plaanikindlat liikumist ja tema juhtimist nii, kui tõik, et olulised taganemised toimuvad peagu alati vaenlasele märkamatult.

Ükski vaenlase võit ei ole meid sundinud taganema, välja arvatud Stalingradi kaare läbilõikamine 1942/43. Suurte maaladeloovutamine tuleneb pigem juhtkonna nõrgemast strateegiast, milles nad näevad kasu sõja edasisele arengule.

Ruumikaotust asendab kasvanud võitlusjõud. Ruumilise loovutamise kõrval tuleb märkida ka materiaalsete ja tundmuslike väärtuste loovutamist. Oleme kaotanud äraantud ruumiga tükike majanduslikust sõjapotentsiaalist ja poliitilisest prestiižist. Rindejoone ja järelveoteede lühendamisega ning kindlustatavatel maaladel sõjaväeliste reservide koondamisega oleme säästnud nii materiaalset kui ka töö- ja lõõgijõudu. Kaotusi ja kasusid on veel raske võrrelda, kuna need on kahel erisugusel tasapinnal. Üksainus maa-ala loovutamine vastasele paneb teda puhuma võidusarve ja mõõtma saksa võitlusvõime nõrgendamist kilomeetrilugejaga. Isegi oma rahvas kaldub mõnikord märkima kaardil sõjaväljavaateid ja seda eriti siis, kui ta on olnud pikemat aega helistatud meie edust. Majanduslikud kaalutlused ja poliitilise prestiiži küsimused tohivad vägede juhtimise strateegiast puudutada äärmiselt vähe. Kas oleks siis kohane majandusprobleeme, mis mõjuvad pikema aja kestel ja prestiižiküsimusi, mis avaldavad sõjalist mõju ainult kõrvalteede kaudu, visata ühte patta käesoleva aktuaalse strateegiaga? Meie mäletame positsioonisõja kohutavust ja ohtu esimesest maailmasõjast. See oli tingitud kõrgema juhtkonna betooni tardunud fantaasiavaesusest ja kahurihirmust. Miljonilised väeosad seisid aastate kaupa üksteise vastas kokkusurutud ruumis, tihti lähutatud teineteisest vaid mõne-meetrilise vahemaaga. Offensiividele järgnevaid võite arvestati vallutatud külade järele, mis materiaalse võitluse mõttes juba ammu olid muutunud tasandikeks ja mida võis leida veel ainult kindralstaabikaartidel. Defensiivi mõõdeti aga, „jalatäis" loovutamata maaga. Pealetung ja kaitse nõudis mõlemalt poolelt võrdselt määratult suuri ohvreid. Küll unistas juhtkond ruumivõitudest, läbimurdudest ja lahendustest, kuid need olid kauged sihid, mida võitlev sõdur teadis kuulujuttudest, millede saavutamisele ta ei julgenud mõelda isegi mitte pärast aastapikkust praktikat. Võitlus toimus tõesti ainult prestiiži pärast.

Sõjalised võimalused, vajadused näisid olevat tagala politiikameeste prestiiživajadustega ja nende poolt selle järele trillitud rahvaga nii tihedalt põimunud, et neid ei saanud lõpuks enam üldse lahutada. Ükski väejuht ei julgenud tookord läänes tõmmata rinnet tagasi, et kergendada sellega koormust ja võita jõude, kes võiksid aidata laiendada olukorda idas ja lõunas. Kui läänerinne hakkas liikuma ja suurem osa Põhja-Prantsusmaast ning Belgiast loovutati, arvas meie kodumaa, et ta on võitluse kaotanud, olgugi et vastane ei avaldanud kusagil erilist sõjalist survet.

Öeldakse, et soomusmasinad olevat ületanud positsioonisõja. See on õige vaid ruumiliselt. Soomusmasinad on elustanud tardunud rinnet. Soomusdiviisid ei saa seista aastate kaupa üksteise vastas käsigranaatide viske ulatuses. Võitlusruumi proportsioonid on muutunud samuti nagu mõisted positsioonist ja üldse rindest. See oli maksev eelkõige lalaldaste võitlusruumide suhtes idas, kus lahingute raskuspunkt langeb üksikuile toetuspunktidele ja vähestele kõibulikkudele liiklusteedele. Aga ka siin on positsioonisõda mõeldav ja võimalik. See aga ei toimu siis enam üksikute küngaste, külavaremete või kaitsekraavide pärast, vaid see toimub maaladel, linnade, jõgede ja liiklussõlmpunktide pärast.

Kaitsesime linnu, nagu näit. Harkov ja Orel, nädalate kaupa vaenlase masside pealetungi vastu. On mõeldav, et meie oleksime võinud neid hoida oma käes isegi tänaseni — kuid selle hinna eest, mida nõuab sellistel juhtudel positsioonisõda. Meie hoidsime neid oma käes vaid nii kaua, kui see oli ruumi kindlustamiseks ja vaenlase lõõgijõu ühtepunkti koondamiseks strateegiliselt hädavajalik. Ühtegi linna ega kohta pole hoitud tundigi kauem käes, kui see ei olnud mitte vajalik sõjaliselt vaatekohalt. Prestiiži pärast ei ole ohverdatud ühtegi saksa sõdurit.

Meie sõjaväeline juhtkond ei tunne kabuhirmu. Ta lahutab puhtalt üksteisest prestiiži ja strateegia küsimused. Ta ei või pakkuda vaenlasele mõneks ajaks mõjuvat propagandaainet, samuti ei või ta lubada, et n. ö. kõrtsistrateegid võiksid kõhklevalt pead noogutada. See on võimalik poliitilise ja sõjaväelise juhtimise ühte kätte koondamise tõttu.

Meil ei tarvitse sõjaväejuht karta poliitilist juhti, kes väriseb poliitilise prestiiži pärast, millega ta toodab koalitsiooni ja avalikku arvamist. Ka ei tarvitse poliitiline juht karta sõjaväejuhti, kes oma isemeelse strateegiaga võiks rikkuda tema poliitilist kava.

Sõdureile on iga tagasimarss hingeliselt koormatuseks. Omati ei tule aga ühelegi väejuhile meelde jätta läbi viimata õiget tagasitõmbamist, et vältida sellega oma väeosade hingelist koormatust. Mida aga sõdur taluda võib, seda võib ja peab taluma ka rahvas tagalas. Kui sõdur tavaliselt ei tea, mis juhtub temast paremal ja vasakul, vaatamata sellele aga usaldab ta iseenda üleolekut ja juhtkonna tarkust, siis võib ka rahvalt loota sama arusaamist ja tugevat usku.

Osa selle suure ruumi kaotusest võib mõjuda materiaalselt kõige varem alles 1944. a. saagile, eeldusel; et meil ei õnnestu seda kaotust asendada järeljäänud maaladega intensiivsemal majapidamisel. Meie teame, et sellest pikas ajaruumis valmivad strateegilised viljad, millele idud asuvad rinde ja järelveoteede lühendamises.

Nõukogude Vene sõjalise probleemi lahendamine ei seisa Prantsusmaa sõjalise probleemi lahendamise eeskujul vallutamises. Kuigi seisame Dnjepri, Doni, Volga või isegi Uurali äärel, oleks seal taga veel ikka Nõukogude Vene. Kahe-aastased kogemused on näidanud, et Nõukogude tugevust ei mõjusta ruumivõit ega kaotus. Teda tuleb seal, kuhu ta pesle tormab, ära kasutada, purustada ja närbutada, ta peab hukkuma ise oma jõudude laguneimisel. Kus see juhtub, seal ei ole enam poliitika- ega prestiiži küsimus, seal on vaid veel küsimused sõjalisest otstarbekusest.

Meie oleme õppinud Napoleonilt, ja Karl XII-lt, lõpulikult õpime aga iseendalt kui parimalt õpetajalt. Ta ei riputa meile aga mitte ninale, mida on juhtkond üksikasjaliselt õppinud oma kogemusist, kuidas rinde tagasitõmbumise teel on saavutatud üksikuid paremusi ja kuidas see mõjustab tulevikuplaane. Tulevikus näeme, et unustatakse prestiižiküsimused, mis tänapäeval ühte või teist rõhuvad ja saavutatud edule järgneb uus prestiiživõit.

Prestiižikaotused erinevad sõjas kõigist teistest kaotustest. Prestiižikaotusi võib võiduga leevendada ja uuesti jalule seada, vere- ja elukaotusi aga mitte.

Metsatukka kogunenud grenadeeride rühm ootab uusi käske. (PK.-sõjakirj. Bergmann. Wb.)

Vanad võlad Eesti Maapangas tuleb tasuda

Eesti Maapanga poolt on avaldatud teadaanne vanade võlgade tasumise kohta.

Võla tasumise toimingu hõlbustamiseks saadab Eesti Maapank laenusaajaile nende sooviavaldusel lõpparved seisuga selle kuu lõpuks, mil võlaarvet soovitakse tasuda. Võla võib tasuda otseselt või posti teel panga kassasse, samuti on see võimalik ühispankade kaudu.

Võla tasunud võlgnikele võib pank nende soovil panga valduses olevad laenude kindlustuseks antud võladokumendid-kinnistusaktid tagasi anda. Tagasiantavad võladokumendid varustab pank pealkirjaga, et nende järgi on võlg tasutud ja pandiõigus kuulub kinnistusraamatust kustutamisele.

Eesti Maapanga ja tema valduses olevad end. Eesti Maakrediitseltsi ja Pikalaenu Panga kasuks kinnistatud võladokumendid võib Eesti Maapank võlgniku soovil ja kulul ka ise lasta kinnistusraamatuist maha kustutada. Sel puhul Eesti Maapank võladokumente laenusaajaile välja ei anna, vaid saadab need kinnistusametile pärast seda, kui maakoha reprivatiseerimise korras võimalus avaneb võla kustutamiseks.

Paljud võlgnikud on viimaste kuude jooksul Eesti Maapanga üleskutse alusel oma võlad tasunud. Eesti Maapank loodab, et ka ülejäänud võlgnikud oma võlad praegu kehtivat äärmiselt soodsat ümberarvutamise kurssi (100 ekr. = 125 rbl. = 12,50 rmk.) arvesse võttes lähemal ajal tasuvad, ka neil juhtumeil, kui maakoha reprivatiseerimine ei ole veel teostatud.

Ühtlasi juhib Eesti Maapank tähelepanu sellele, et 1. detsembrist s. a. alates arvutatakse tasumata võlgade 7 protsenti intresse.

Inglise plutokraatia jätab lapsed viletsusse

Milline sotsiaalne viletsus Inglismaal valitseb, seda illustreerib kujukalt „Timesi" juhtkiri 29. septembrist k. a. See juhtiv briti ajaleht kirjutab: „Viimase 50 aasta jooksul oli laste surevus Inglismaal ja Walesis kuus keskmiselt kaks korda nii kõrge kui Chikagos ja suurem kui Tokios, Buenos Aireses või Montevideos. Edasi tehti kindlaks, et Inglismaal esineb enamik väikelaste surmajuhte vaesemates kogukondades ja laste surevus on seega tihedas kooskõlas kehvusega.

Nii varem kui ka tänapäeval valitseb arvamine, et sellised olukorrad juuritakse ajajooksul välja. R. M. Titmussi uuematest uurimustest aga selgub, et säärane optimistlik ja rahustav arvamus ei ole millegagi põhjendatud. Vastupidi, Titmuss nendib tõsisasja et ajavahemikus 1911-31 langes laste surevus küll 50 % võrra, kuid ainult sotsiaalset paremas olukorras asuvate rahvakihtide juures. Tekitab muret, et ühel rahval, kel oli 1931. aastal kõrgem elustandard ja 1,5 miljonit vähem lapsi kui 1911, ei õnnestunud hoolitseda nende eest sedavõrd, et laste surevust üldiselt vähendada. Ja vaevalt võib arvata, nagu oleks olukord 1931. a. alates paranenud. Meie maale on ta pideva sündivuse juures raskeks mureks, et kolme aasta jooksul 1930-32 suri ligi 90000 alla kaheaastast last."

Ajakiri „Spectatorile" kirjutas üks lugeja 23. juulil k. a.: „Ajal, kus tehakse nii palju, et kaitsta lapsi, tahaksin vihjata millelegi, millest muidu ei kõnelda. Kui vanemaid karistatakse, et nad on jätnud oma lapsed hooletusse ja nad satuvad vanglasse, siis võtab linnavalitsus lapsed oma hoole alla. See on ilus ja hea, kuid mis saab siis, kui vanemad taas vabanevad? Ruumi puudusel saadetakse lapsed kohe vanemate juurde tagasi ja kogu hooldamine muutub illusoorseks. Viimase 14 päeva jooksul külastasin ma 7 maja kokku 40 lapsega, s. t. meie parima toormaterjaliga. Peaaegu kellegil ei ole vähimatki aimu olukorrast nendes elamutes ja seepärast esitan siin mõningad näited:

Esimene maja: ema ja viis last magavad ühes voodis. Madrats on niiske, mustusega koos. Põrand on täis udusuigi, määrdunud räbalaid ja muud mustust. Ema on prostitueeritu.

Teine kodu: kuus last kakleb mustusest lehkavas toas. Nad lebavad parandamist vajaval vedrumadratsil, mis aseteeb mustusehunnikul. Nurgas roiskveepang, voodil puudub tekk, vankris lamab täisti märjana imik. Tema jalad on kasimata ja varvaste vahel on tal lahtised kohad.

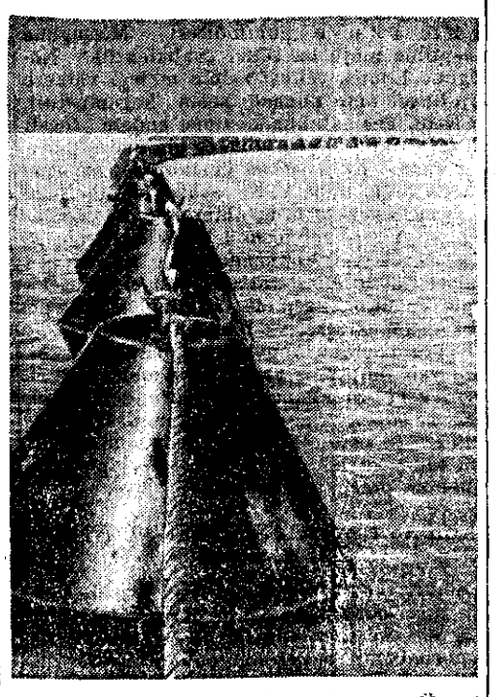

Meie sõjalaevastiku tõkkevõrgud. Ükski vaenlase torpeedo ei saa tungida sadamasse. Vaid kitsas avaus, mis oma üksuste läbilaskmiseks avatakse, viib sadamasse. (PK.-sõjakirj. Mehl. Wb.)

Võiksin jutustada veelgi vastumeelsemaid asju, kuid mu eesmärgiks on selgitada, et sellised vanemad ei suuda anda oma lastele mingit kasvatust ja et see on kurb, et teisal hoolitsetud lapsed peavad tagasi pöörduma koju, mis on halvem kui sealaut. Enne sõda võidi paljud lapsed saata lastekodudesse. Olen näinud vaid vähe neist viletsaist olukorrist ja olen veendunud, et laste kaotus on kogu maal väga suur." Alla kirjutanud R. W. L. Ward, Doncasterist.

Kuidas aga on lugu sõjaaegsete lastekodudega, sellest kirjutab „New Review" 12. aug. „Möödunud aastal, ühel külmal märtsipäeval loovutas nuu Herefordi piiskop dr. Richard Godfrey Parsons, kaks tuba oma ossi esimeselt korralt kasutamiseks evakueeritud lastele. Ta ütles tookord: „Ma rõõmustan, et ma nii varsti oma saabumise järele olen olukorras, anda seda noonet tervishoiule kasulikuks otstarbeks kasutada."

Möödunud nädalal tõstis selle vastu häält mr. Piggot, sõltumatu linnavalitsuse liige, protesteerides järgmiste sõnadega: „Revideerisin seda lastesõime ametlikult ja pidin nentima, et see on säärases olukorras et teie keegi ei sooviks anda sinna hoiule ka oma koeri. Kivipõrandad on niisked, ruumidel puudub ventilatsioon ja vastumeelne hais teeb seal viibimise võimatuks. Pealegi ei ole lastesõim piisavalt valgustatud, nagu nõuab laste tervis, ja seal aeleb ringi rotte." See süüdistus viis suurima krahhini, mida Herefordi linn on aastate jooksul üle elanud."

Selliselt hoolitsetakse rahva suurima varanduse—laste— eest riigis, mille juhid lobisevad Euroopa väikerahvaste meelitamiseks sotsiaalsest üheõiguslusest ja inimväärsest elust, suutmata seda oma koduski teostada. Üks eesti vanasõna aga ütleb: „Enne pühi puhtaks oma ukseesine, enne kui lähed teist õpetama!"

Saksa teatri kutsumus

Leipzigis toimunud esilavastusele tulevate näidendite nädalal pidas riigidramaturg dr. Rainer Schlösser kõne, milles ta muu seas ütles, et Saksa riigijuhtimine just sõda ja viimases peituvat surmaelamuste tõusu silmas pidades rõhutab eriti elutahet, taotledes seepärast igal tingimusel saksa teatri ja selle mõju säilitamist. Selle läbi tahetakse esile tõsta kõike loovat ja kasutada seda relvana nihilismi tähe all võitleva vaenlase vastu. Saksa teatrid mängivad tänapäeval riigi kõigis piirkondades ja nende arv on rahuaegadega võrreldava tunduvalt tõusnud. Saksa teatri tegevus ulatub kaugele kuni rinneteni ja sõjalaevastiku üksusteni. Ka terrorirünnakute läbi purustatud linnades ei ole lavaelu lakanud. Kui hooned on hävitatud, seal toimub kunstnikkude töö saalides, hallides ja vabrikuruumides või ajaloolistes paikades.

Nagu kõikjal valvati selle üle, et ükski ansambl ei laostuks, nii omistati ka mängukava koostamisele erilist tähelepanu. Kogu teatri alguseks, nii toonitas Rainer Schlösser, olevat antiikse ühiskonna heroiline laul. Lauluga olevat kõigil aegadel ülistatud rahva suurimate poegade sangaritegusid. Nii olevat ka olevikus lava dramaatiline laul rahva südametuikeks. Olevat iseloomustav, et 150 saksa näitekirjanikku kuulub tänapäeval sõjaväkke. Pidevalt shabuvat talle kui riigidramaturgile rindevõitlejate poolt koostatud käsikirju, mis on märgiks, et saksa luuletaja hing tõstab häält ka lahingukäras.

Teadagi töötavad teatrid rasketes tingimustes, ent lavastajad on üllatavalt leidnud uusi teid, et pakkuda parimaid lavalisi saavutusi lihtsaimate vahenditega. Sellistes raamides omab inimtüüpide kehastaja uue tähenduse ja temaga koos ka luuletaja looming. Just olevikus on Goethe „Faust" ja Hölderlini „Empedoklese surm" muutunud paljumängitavateks ja rahvale arusaadavateks teosteks. Kõigi aegade ja rahvaste klassikud seisavad meie mängukavades, samuti kui antiikaja, renessaansi ja oleviku meisterteosed.

Raadio

NELJAPÄEV, 11. NOVEMBER 1943.

5.00 Saade saksa sõjaväele. 6.15 Päevauudised. 6.30 Hommikukontsert (ülekanne) 7.00 Päevauudised saksa keeles. 7.15 Kirev varahommik (hpl). 8.30 Põllumeestele: Kodumaised mineraalväetised (Maaviljelusevalitsuse referent agr. Tiit Nõges). 8.45 Päevauudised. 9.00 Päevauudised saksa keeles. 9.10 Landesdienst Ostland 9.25 Saatepaus. 11.30 Muusikaline ajaviide (hpl). 12.15 Päevauudised. 12.30 Päevauudised saksa keeles. 12.45 Muusika lõunavaheajaks (Ühest raudtee-parandustöökojast. Ühe kaitsepataljoni puhkpilliorkester ja solistid). 14.00 Päevauudised saksa keeles. 14.20 Põhjamaisi helisid (hpl). 16.00 Muusika pärastlõunaks (Ringhäälingu tantsukapell L. Tautsi juhatusel ja heliplaadid). Saate kannab üle ka Riia saatja. 16.45 Päevauudised. 17.00 Päevauudised ja saatekava ülevaade saksa keeles. 17.15 Ooperitest ja operettidest (hpl). 18.00 Mudilastele: „Tigu hakkab ärimeheks", Aliide Dahlbergi kuuldemäng. 18.20 Rõõmsaid intermezzosid (hpl). 18.30 Aja kaja ja saatekava ülevaade. 19.00 Muusika (ülek.) 19.15 Rindereportaaže (ülek., saksa keeles). 19.30 Muusika (ülek.) 19.45 Poliitiline loeng (ülek., saksa k.) 20.00 Päevauudised saksa keeles. 20.15 Saksa sõduri tund (Erisaade eesti vabatahtlikele. Kaast.: Ringhäälingu tantsukapell L. Tautsi juhatusel ja solistid). 21.00 Päevauudised. Ainult Tartu: 21.15 „Kuldne kesktee", Kaia Rannaleedi kuuldemäng (Helilesvõte 7. XI 43, mgn). 22.00 Päevauudised saksa keeles. Järgnevalt saatelõpp.

REEDE, 12. NOVEMBER 1943.

5.00 Saade saksa sõjaväele. 6.15 Päevauudised. 6.30 Hommikukontsert (ülek.) 7.00 Päevauudised saksa keeles. 7.15 Hommikumuusika (ülek. Böömist ja Frankfurdist). 8.45 Päevauudised. 9.00 Päevauudised saksa keeles. 9.10 Landesdienst Ostland 9.52 Saatepaus. 11.30 Rõõmsalt ja lõbusalt (hpl.) 12.15 Päevauudiseid. 12.30 Päevauudised saksa keeles. 12.45 Lõunamuusika (hpl). 14.00 Päevauudised saksa keeles. 14.20 Ajaviiteks (ülek. Königsbergist ja Breslaust). 15.30 Eesriie avaneb Helifilmi ja operetihelisid (hpl.) 16.45 Päevauudised. 17.00 Päevauudised ja saatekava ülevaade saksa keeles. 17.15 Kontsert pärastlõunaks (Juhan Kaljaspoolik, klarnet ja Ringhäälingu suur orkester O. Rootsi juhatusel). Ülekanne Riiast. 18.00 Saksa suurmehi idaruumis (2): Jakob Michael Reinhold Lenz, „tormi ja tungi" mees (Dr. Walter Maurach saksa keeles). 18.15 Väike lauludetund (hpl.) 18.30 Aja kaja ja saatekava ülevaade. 19.00 Loengutesari „Meie õhujõud" (ülek. s. keeles). 19.15 Rindereportaaže ülek. saksa keeles). 19.30 Muusika (ülek.) 19.45 Artikleid (ülek., 20.00 Päevauudised saksa keeles. 20.15 Sümfooniakontsert. Max Reger: Romantiline süit (Ringhäälingu suur orkester, juh. O. Roots). 21.00 Päevauudised. Ainult Tartu. 21.15 Jah, see on minu meloodia (hpl). 22.00 Päevauudised saksa keeles. Järgnevalt saatelõpp.

Kiriklikke teateid

Türi ap. -õigeusu kirik: laupäeval, 13. novembril palveteenistus algusega kell 18. Pühapäeval, 14. novembril teenistust ei ole. Teenib ja jutlustab pr. M. Raid.

Koguduse juhatus.

Kaks head orkestriõhtut Paides

Reedel, 5-dal ja esmaspäeval, 8-dal novembril külastas Paidet ühe grenaderide rügemendi orkester, andes mõlemal eelnimetatud päeval Paide rahvamajas kontserdi. Huvi äsja toimunud kontsertide vastu oli kohapeal sedavõrd suur, et pääsmed kummalegi kontsert-õhtule müüdi läbi välk-kiirelt. Üha kasvav huvi valitses külaliste teise kontsert-õhtu vastu, kuna muljed, millised omati esimesel kontsert-õhtul, olid niivõrd häädi, et taas sooviti nautida Paides nii harva toimunud muusikaliselt kõrgeväärtuslikku ja sisukat kontserti. Mõlemal õhtul toimunud kontserdi kava koosnes kolmest osast, kusjuures kava esimeses osas esitati ooperi-operetihelindeid, teises osas tantsumuusikat ning kolmandas osas sõjaväemarsse. Kõik hästi läbituntud ja viimisteldud palad võetii rohkearvulise kuulajaskonna poolt kestvate kiiduavaldustega vastu ning külalistel tuli anda lisapalu. Orkestrit juhatas ülemmuusikameister Erich Hose.

Karistati hindade rikkujat

Harju- Järva abiprefekti otsusega karistati Väinjärve vallas, Abaja külas elutsevat Richard Rosenblatt'i 1000-rmk rahatrahviga põrsast liighinna võtmise pärast.

Veel karistas Harju-Järva abiprefekt Tapal, Ambla mnt. 10 elutsevat kellasepp Jaan Mäeots'a 20-rmk rahatrahviga sellepärast, et viimane jättis temale kuuluvasse ärisse üles panemata tööhinnakirjad ning polnud sisse seadnud teilimisteraamatut.

AMETLIKUD TEATED

1. JUHEND
endiste hoiuste väljamaksmise kohta
1. 11. 1943 avaldatud teadaande rakendamiseks

Kõik endisesse vene Riigitööhoiukassasse paigutatud hoiused makstakse alates 10. novembrist 1943 Saksa Riigiposti Ida-alal kaudu välja. Väljamaksmisele kuuluvad:

a) endisesse Eesti Riigihoiukassasse paigutud hoiused

b) kõik endisesse Vene Riigihoiukassasse otseselt paigutatud hoiused

c) teistest krediitasutustest Riigihoiukassasse ülekantud hoiused.

Hoiuste väljamaksmine toimub kas sularahas või ülekandmise teel uuesti avatavale või juba olemasolevale postihoiuarvele saksa Riigiposti Ida-alal juures.

Silmas pidada tuleb järgmisi üksikasju:

1. Isikud, kes omasid hoiuarveid endises eesti Riigihoiukassasvõi vene Riigitööhoiukassas, võivad nõutada oma hoiuste väljamaksmist kõikide postiasutiste kaudu Eestis esitades sealjuures oma hoiuraamatud. Vastavad formularid (vorm nr. 1) on saadaval kõikides postiasutistes. Formulare tuleb täita täpselt ja loetavalt ning hoiuarve omanikelt alla kirjutada. Kui avaldus esitatakse kolmanda isiku poolt peab see omad õigused selleks toiminguks vastavate dokumentidega tõestama. Kui hoiuraamat on kaduma läinud tuleb avaldusele juurde lisada vastav teade, kusjuures hoiuraamatu kohta tulevad esitada võimalikult täpsed andmed (kui teada hoiuraamatu nr., hoiuse suurus ja hoiuarve omaniku endine aadress). Kui hoiusumma ja õigused selle vastuvõtmiseks suudetakse kindlaks teha, makstakse ka sel juhul hoius välja.

2. Isikud, kellede hoiused teiste krediitasutiste poolt kanti üle Riigitööhoiukassasse, peavad esitama avalduse hoiuse väljamaksmiseks oma endise panga kaudu. Selle grupi formularid (vorm nr. 2) on samuti saadaval postiasutistes. Formulariде täitmisel on maksev p. 1 all öeldu.

Kahtluse korral annab vastav pank teateid selle kohta, kas hoiuse ülekandmine Riigihoiukassasse on leidnud aset või mitte.

Hoiused, millede kohta kuni 1. aprillini 1944 ei ole esitatud nõudmisi, jäävad väljamaksmata.

Tallinn, 4. novembril 1943.

Kindralkomissari
ülesandel
Lutze

Tallinna postikomissar
Dr. Korde

TEADAANNE.

Eesti Leegioni ja eesti vabatahtlike rindepataljonide sõjaväelaste perekondadele, kel ei ole elektrivalgustust korterites, antakse petrooli ostulubasid Järvamaa Hooldusohvitseri poolt, Paide, Turg 9.

Ostuloa saamiseks esitada: 1. Valla- või linnavalitsuse tõend, et pole korteris elektrivalgustust ja ei oma petrooli tagavarasid. 2. Osturaamat.

Järvamaa Hooldusohvitser.

TEADAANNE

Paide Saksa Ametpostkontor teatab, et alates 15. novembrist s. a. on postkontor avatud kella 8 - 15

Paide Saksa Ametpostkontor

Uinus vaikselt meile unustamatult armas

Olga Vaher

sünd. 28. VIII 1907., surn. 06. XI 1943.

Mälestavad valusas leinas

abikaasa ja poeg, vanemad ja vend perekonnaga.

Muldasängitamine reedel kell 14 Reopalu kalmistul.

Nõukogu ja juhatuse liiget mälestab leinas

Paide Jumalaema Uinumise ap.-õigeusu koguduse juhatus ja nõukogu

PAIDE NÕÖRITÖÖSTUS, Paides, Pikk tänav 10 valmistab ohja- ja kõlenööri tellija oma materjalist (linavartest ja linadest)

PALUN viivitamata TAGASI TUUA Vodja r/mõisa karjast äraviidud suvel karjasolnud LAMMAS. Omandamise eest hoiatan.

Toimetuse kõnetunnid igal tööpäeval kella 8—12, talitus avatud igal tööpäeval kella 8—17.30, laupäeval kella 8—13-ni. Kehtivad kuulutuste hinnad: O—nr. 1 ja R—nr.1. Aadressi muutmine 20 penni.